Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 5 август • Пайшанба № 90 (14118) ترکستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон меҳмонлари

Эндрю ЯНГ:

«ЎЗБЕКИСТОНДА СИЁСИЙ, ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАР ҒАЛАБА ҚИЛИШИГА ҚАТЪИЙ ИШОНАМАН»

Аввал хабар берилганидек, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов америкалик жамоат ва сиёсат арбоби, халқарошунослар компанияси президенти, 1996 йилда Атланта шаҳрида бўлиб ўтадиган Халқаро Олимпия ўйинлари ташкилий қўмитасининг раиси сенатор Эндрю Янг раҳбарлигидаги Америка Қўшма Штатлари ишбилармонлари ҳайъатини қабул қилди. Мамлакатимиз раҳбари Ўзбекистон ва АҚШ ўртасидаги муносабатлар тобора ривожланиб бораётганидан мамнуният изҳор этаркан, ўзаро алоқаларнинг мустаҳкамланишида икки мамлакат ишбилармонлари муҳим ҳисса қўшаётганлигини алоҳида таъкидлади ва америкалик тадбиркорларнинг ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш йўсинидаги ташаббусларини маъқуллади.

Америка Қўшма Штатларининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги собиқ доимий вакили Эндрю Янг 2 август куни Кинochилар уйида матбуот конференцияси ўтказди. Унда мамлакатимиз, МДҲ ва хорижий мамлакатлар журналистлари, телерадиокомпанияларнинг вакиллари иштирок этдилар.

Сенатор мамлакат олий раҳбарияти қабулидаги суҳбатлар ва вазирликларда бўлиб ўтган музокаралардан қониқиш ҳосил қилганини маълум қилди ва жумладан:

— Бизнинг ушбу ташрифдан кўзлаган асосий мақсадимиз мустақиллик йўлига кирган Ўзбекистонда кечаётган сиёсий жараёнларнинг мазмуни ва иқтисодий ислоҳотларнинг бориши билан яқиндан танишиш, АҚШлик, атланталик ишбилармонлар билан ўзбекистонлик тадбиркорлар ўртасида алоқалар ўрнатиш, кескин бўлиб турган Орол фожеаси ва унинг минтақадаги, дунёдаги табиатга салбий таъсирини ва табиатга ашаддий ёндашувнинг оқибатларини ўрганиш эди. Маълумки, Оврупо ҳамжамияти мамлакатларининг йирик шаҳарларида ва Япония пойтахтида ўтказилган нуфузли халқаро анжуманларда Орол муаммоси қайта-қайта муҳокама этилди. Марказий Осиёнинг бу жароҳати Ер юзасидаги энг оғир табиий, иқтисодий, сиёсий асорат сифатида қайд қилингани ҳам бежиз эмас.

Мустақил Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасида катта мавқега эга бўлгани учун АҚШ ҳукумати ва америкалик тадбиркорлар мамлакатингизга алоҳида қизиқиш билан қарамоқда. Тўғри, биз Шарқий Оврупо мамлакатларида ва собиқ Совет Иттифоқи республикаларида иқтисодий ислоҳотларнинг анча қийин кечаётганини изчил кузатиб турибмиз, керакли маслаҳатларни аямаяпмиз. Шуни очиқ эътироф этишим керакки, Марказий ва Шарқий Оврупо мамлакатларида ишбилармонларимизнинг алоқалари анча жонланиб қолди. Бироқ, Россия Федерациясининг Москва ва Санкт-Петербург шаҳарларида турли музокара ва мулоқотлар ўтказган ишбилармонларимиз маҳаллий бюрократиянинг қаттиқ қаршилигига дуч келдилар. Ҳар икки мустақил мамлакатдаги вазиятни бир-бирига қиёслаб ва уларни бир-бирига қарши қўймаган ҳолда шуни эътироф этиш керакки, узоқни кўзлаган ва қатъий сиёсат юргизаётган Ўзбекистон Республикаси Президенти жаноб Каримов билан учрашувдан сўнг шундай хулосага келдим: АҚШлик, жумладан, атланталик ишбилармонлар Ўзбекистон заминида чуқур томир ёя оладилар. Чунки ўлкангизда ислоҳотлар босқичма-босқич изчил амалга оширилмоқда, бинобарин, хорижлик ишбилармонларнинг қулай фаолият кўрсатиши учун ҳамиятли қонуний ва ҳуқуқий асослар ҳозирланган. Сиёсий барқарорлик мавжуд.

Ислом Каримов мамлакатда ўтказилаётган ва амалга оширилаётган ислоҳотларнинг босқичлари ва асосий тамойиллари тўғрисида батафсил сўзлаб берганда камина Ўзбекистонда мислсиз оламшумул жараён — маъмурий-буйруқбозлик тизимидан эркин бозор иқтисодиётига ва халқчил тузумга ўтилиши ўзгармас ва қатъиятли эканлигига иймон келтирдим. Америка Қўшма Штатларига қайтгач, ишбилармонларга Ўзбекистон ҳақидаги ижобий таассуротларимизни ўртоқлашамиз, албатта. Улар сизнинг юртингизга ошиқадилар. Ўзбекистон эндиликда ўз кўзлари билан дунёга боқмоқда ва ўз юзини оламга очмоқда, деб алоҳида таъкидлади.

«Иқтисодиёт ва ҳисобот» ойномасининг Бош муҳаррири Исмат Хушев Эндрю Янгдан америкалик ишбилармонларнинг Ўзбекистонга ташрифи якунлари ва мамлакатимизда кечаётган жараёнлар хусусида қандай фикрда эканлиги тўғрисида сўраганда, у жумладан:

— Ўзбекистонда мустабидлик тузуми асоратларидан қутилишга қаратилган ижобий жараёнлар амалга оширилмоқда. Биз бунга қандай ёрдам беришимиз мумкин? АҚШ иккинчи жаҳон уруши талофатидан қутилишга киришган Оврупо мамлакатларига ва Япония, Жанубий Кореяга катта иқтисодий ёрдам берган эди. Бугунги кунда воқеликка айланган, маъмурий буйруқбозлик тизимидан эркин иқтисодиётга ўтишнинг эса бизда ягона модели йўқ. Шунинг учун дунёдаги барча ижобий моделлардан ўринли фойдаланиб, уларга миллий тус бериш керак», деб жавоб берди.

АҚШнинг Марказий Осиёдаги ўлкалар, жумладан, Ўзбекистон иқтисодиётининг жаҳон хўжалигига эш бўлишида қандай мавқени тутиши ҳақида сўраган мухбирнинг саволига жавоб берар-кан, сенатор:

— Жаҳон иқтисодиётида турлича ва бир-бирига ўхшамаган жараёнлар кечмоқда. Мустақил Узбекистон олдида машаққатли ва масъулиятли йўл турибди. Рақобат ягона мезон бўлган жаҳон бозорига кириб бориш анча қийин иш. Мен ўзбекистонликларга дастлабки пайтларда ундирма саноатини ва сайру-саёҳат соҳасини ривожлантиришни тавсия этган бўлардим. Башарти, ундирма саноатини тез ривожлантириш мумкин. Сайру-саёҳат эса чет эл маблағи ва бевосита чет элликларни мамлакатга жалб этишнинг энг осон йўлидир», деди.

Эндрю Янг келтирган бир мисол диққатга сазовордир: ўн йилча бурун АҚШнинг қолоқ ва қашшоқ шаҳарларидан бири бўлган Атланта раҳбарияти сўнгги йилларда мамлакат ва хорижий сармояларини штат ва шаҳар хўжалигига дадил киритиши натижасида бу ерда 1 миллиондан ортиқ янги иш ўрни очилган. Сайру саёҳатдан 4 миллиард доллар даромад қилади, бу иш билан бор-йўғи 80 минг киши шуғулланади. Дунёнинг бадавлат ва нуфузли шаҳарлари сафига кирган Атланта эндиликда 1996 йилги Олимпия ўйинларини қабул қилади. Ҳозир шаҳардаги Техника Университети яқинида олимпиада шаҳарчаси барпо этилмоқда. Дунё ўйинларига таклиф этилган минглаб спортчи томошабин ва мухбирлар вақтинча яшагач, иншоотлар саёҳатчилар ва талабаларга меҳмонхона ва ётоқхона тарзида таклиф этилади.

«Туркистон» рўзномаси мухбирининг «Жаноб сенатор! Сизга маълумки, ўтган йили АҚШ раҳбарияти Рио-де Жанейрода аксарият мамлакатлар имзолаган — «Атроф-муҳитни асраш ва табиий заҳираларни кўпайтириш тўғрисидаги» халқаро конвенсияни имзоламаган эди. Шу мамлакатнинг вакили сифатида буни қандай баҳолайсиз? Халқаро ҳуқуқшунослар компанияси бу ишга ўзгартириш киритмоқчими?», деб савол берганда:

— Сиёсат саҳнасидан кетаётган Жорж Бушнинг «Рио» конвенциясини имзоламагани мамлакатимиз жамоатчилиги томонидан анча қаттиқ қораланди. Компаниямиз АҚШнинг янги Президентига таъсир ўтказа олади. Ишончим комилки, ушбу нуфузли конвенция дунёнинг барча давлатлари томонидан яқин фурсатда тўлиқ имзоланади. Шу жумладан, Орол муаммосига халқаро муносабат ҳам кескин ўзгаради, деб жавоб берди.

Мулоқот чоғида ўзбекистонлик ва хорижлик журналистлар Атланта олимпиадаси ўйинларини ўтказишга тайёргарлик ишлари бориши тўғрисидаги ўзларини қизиқтирган барча саволларга жавоб олдилар.

Журналистлар билан учрашув чоғида сенатор Эндрю Янг томонидан маълум қилинган энг муҳим янгилик — бу Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг келаси йил қиш ёки баҳор ойларида Атланта шаҳрига таклиф этилганининг эълон этилишидир. Бу муҳим сиёсий янгиликни эълон қиларкан, Эндрю Янг:

— Америка Қўшма Штатлари ва Атлантанинг иқтисодий тажрибалари қатъиятли ва ўзига қаттиқ ишонган давлат раҳбари Ислом Каримовнинг ислоҳотларига таянишини мустаҳкамлайди ва икки мамлакат ўртасидаги алоқаларнинг янада мустаҳкамланишига хизмат қилади, деб умид билдирди.

Барнобек ЭШПУЛАТОВ,
«Туркистон» газетасининг сиёсий шарҳловчиси.

Ёшлар намоёндалари борми?

Ушбу саволимизга албатта «ҳа» дея жавоб олишимиз аниқ. Лекин уларни ўқиш ёки меҳнатга «ғарқ» бўлган йигит-қизлар орасидан топиш, ўзгача фикрловчи, ҳар бир ҳодиса ва воқеаларга ўзининг фикри-қарашига эга бўлганларни аниқлаш ишлари қай тарзда олиб бориляпти? Умуман, ўз «мен»и, шахсий фикри, намоёндалик ҳислати мавжуд бўлган ёшларни жамлаш, уларнинг мулоҳазаларини ўрганиб чиқиш жараёни қай тарзда амалга ошириляпти? Ўзбекистон Халқ Демократик партияси кенгашида бўлиб ўтган учрашув мана шу масалаларни муҳокама қилди. Учрашувга йиғилган ёшлар етакчилари, намоёндалар билан турли масалалар юзасидан фикр алмашилди.

— Ҳамма ҳам ёшлар орасидан намоёнда, етакчи бўлиб чиқавермайди. Ҳозир бизнинг олдимизда уларни аниқлаш, эртасини таъминлаш, шу билан бир қаторда умумий қолипда фикрламовчи ёшларни «элакдан ўтказиб», қолганлари билан иш олиб бориш вазифаси турибди, — дейди учрашув ташкилотчиси, Ўзбекистон Халқ Демократик партияси кенгашининг парламент фаолияти ва партиялараро алоқалар бўлими мудири Комилжон Жуманиёзов. — Токи эртага улар давлат, ҳукумат, жамоат ташкилотларининг раҳбарлари бўлиб етишсинлар. Бизнинг илк вазифамиз эса уларнинг қимматли фикрлари, таклифларини инобатга олиб, ҳаётга тадбиқ этишга кўмаклашиш.

Ушбу учрашувга шаҳар ҳокимликларининг бўлим мудирлари, ҳоким муовинлари, шаҳар Ёшлар Иттифоқи қўмиталари вакиллари, Олий Кенгаш вакиллари ва масъул ходимлари таклиф қилиндилар. Ўзаро мулоқот давомида маҳаллий бошқарув ва фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш қонуни лойиҳаси муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Халқ Демократик партияси Марказий Кенгашининг биринчи котиби М. Расулов билан бўлиб ўтган учрашув мулоқотга якун ясади.

Йиғилиш иштирокчилари шундай учрашувларни мунтазам ўтказиб туриш керак, деган фикр билдирдилар.

(Ўз мухбиримиз).

Шу сонга хабар

САМАРҚАНДЛИКЛАР ЭҲТИРОМИ

Темурийлар сулоласининг таниқли намояндаси, атоқли шоир ва давлат арбоби Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг ҳаёти ва ижоди Самарқанд билан чамбарчас боғлиқ.

Вилоят ҳокимининг Бобур таваллудининг 510 йиллигини нишонлашга бағишланган қарорига кўра, шоир номи билан боғлиқ табаррук қадамжолар ободонлаштирилмоқда. Самарқанд Давлат дорилфунунида илмий анжуман ўтказишга ҳозирлик кўрилаётир. Тантаналар Самарқанд мусиқа ва драма театрида ўтадиган катта йиғилиш билан якун топади.

ҚАЙНАМАГАН СУВНИ ИЧМАНГ

Куни кеча Тошкент шаҳридаги Темирйўлчилар санъат саройида Миробод ноҳияси тиббиёт муассасалари шифокорларининг ошқозон-ичак касалликларининг олдини олишга бағишланган кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Профессор С. Муҳамедов маърузаси тингланди. Йиғилиш қатнашчилари юзага келган вазият билан атрофлича таништирилди. Айни иссиқ иқлим шароитида ошқозон-ичак касалликларининг олдини олиш, бунинг учун жойларда қайнатилмаган сувни ичмаслик ҳақида аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари олиб бориш зарурлиги алоҳида уқтирилди.

ЛЮСЬЕН КЕРЕН СОВҒАСИ

Самарқанд Давлат дорилфунуни профессори Муҳаммаджон Холбеков буюк олим ва мунажжим Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллиги юбилейига ажойиб туҳфа тайёрлашга аҳд қилди. У франциялик олим Люсьен Кереннинг Парижда нашр этилган «Темур даврида Самарқанд йўллари» деб номланган китобини ўзбек тилига ўгиришга киришди.

Шуни айтиш лозимки ЮНЕСКО қошидаги «Буюк ипак йўли»ни ўрганиш қўмитаси ҳомийлигида чоп этилган бу китобни самарқандлик олимга Франциянинг Ўзбекистондаги элчиси Жан Поль Везиан топширган эди.

«Таътилимиз Амриқода ўтди»

Биз АҚШда ёзги таътилларини ўтказишга кетган 10 нафар ёшлар ҳақида аввал ҳам хабар қилган эдик. Уларни Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ва Амриқонинг «Маданий мерос» уюшмаси саралаб олган эди. Куни кеча улар сафардан қайтишди.

Тайёрагоҳда талабаларни ота-оналари, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ходимлари кутиб олишди.

Биз Амриқода бўлиб қайтган талабаларни суҳбатга тортдик:

Комилжон НИҒМАТОВ:

— Мен ишбилармонлик, тарғибот бўйича мутахассис, жаҳондаги 40 мамлакатда бўлиб, уларнинг тажрибаларини ўрганиб қайтган мистер Карл Хопкенс, мисрлик Фаррух, директор Раш ўтган дарсларни ҳеч қачон ёдимдан чиқармайман. Улар бизларни ўз болаларидек кўришди. Она юртимиз билан жуда-жуда қизиқишди.

Ирода САЙДАЛИЕВА:

— Ўзбекларни тил ўрганишга ўта лаёқатли миллат деб биламан. Бунинг учун озгина қунт ва чидам бўлса кифоя. Тил билган эл билади, дейишади. Ўзбекистонни жаҳон миқёсига олиб чиқиш учун аввало хорижий тилларни чуқурроқ ўргатиш, ўрганиш керак.

Ёшлар оромгоҳи ҳақида икки оғиз сўз: Амриқо Қўшма Штатларининг Виржиния штатида жойлашган «Халқаро мерос» уюшмасининг ёшлар маскани ҳар ойда юз нафар йигит-қизларни ўз бағрига олади. Улар бу ерда фақат дам олиб қолмасдан, билимларини бойитиб ҳам кетадилар. Ёшларнинг 50 фоизи амриқолик бўлса, 50 фоизи жаҳоннинг турли бурчакларидан йиғилган.

Вашингтондаги беш кунлик сафар, Капитолий биноси, Жорж Вашингтон ва А. Ленкельн мемориаллари, Монтичелло шаҳридаги музейлардан олинган таассуротлар, Бедфорд, Роунок шаҳарларининг ўзига хос меъморчилиги, очиқкўнгил, тўғрисўз ва ҳайрихоҳ амриқоликларнинг иссиқ меҳри ўзбекистонлик ёшлар қалбида узоқ муҳрланиб қолишига шубҳа йўқ.

Малика ҲИДИРОВА.

ЭКРАНДА БУХОРО ЁШЛАРИ

Ўзбекистон республикаси мустақиллигининг икки йиллиги муносабати билан яна бир яхши анъанага йўл очилди. Республика ойнаи жаҳони ижодкорлари галмагалдан вилоятларда бўлиб, ёшларнинг бугунги ҳаёти, ижоди ва меҳнати ҳақида муфассал ҳикоя қилувчи лавҳаларни суратга олишмоқда. Бугун кеч соат 21.40 да Бухоро вилояти ёшлар фаолиятига бағишланган ана шундай навбатдаги кўрсатув ойнаи жаҳон орқали намойиш этилади.

ЎЗБЕКИСТОНДА ЯГОНА

Совет ноҳиясида Ёшлар маркази. Бугун марказ қурилишида қудратли механизм ва қирқ чоғли иморатсозлар меҳнат билан банд. Буюртмачи энг кўп ёшлар меҳнат қиладиган шойи газламалар ишлаб чиқариш бирлашмаси бўлди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва уни сотишдан тушган соф фойда ҳисобига тикланажак Ёшлар маркази шу йилнинг охиригача битказилади. Унда тантана ва маросимларни ўтказиш учун 350-400 кишига мўлжалланган катта зал, меҳмонхона, келин-куёвнинг хос хонаси, ёнида эса чойхона ва ўзбекона ҳовли бўлиши мўлжалланяпти. Шаҳар бош архитектори Абдужаббор Абдуғафоровнинг айтишича, бу лойиҳа Ўзбекистонда ягона бўлиб, ўзининг янги услуби билан ажралиб туради.

Т. СУЛАЙМОНОВ,
Наманган.

Эртага Муборакда Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллигига бағишланган «Туркистон» газетаси кунлари бошланади

Кўкдала ва Иштихон, Жиззах ва Гулистон, Боғот ва Хива, Ургут ва Вобкент, Элликқалъа ва Риштон, Зафаробод ва Хатирчи... «Туркистон» газетасининг байрамлари ўтган мамлакатимизнинг бу шаҳар ва туманларини муштарийларимиз яхши билишади. Мустақиллигимизнинг икки йиллиги муносабати билан ушбу кентлар қаторидан Қашқа воҳасининг Муборак тумани ҳам ўрин олмоқда. Бу байрамда халқимизнинг севимли шоирлари, санъаткору созандалари, хушовоз хонандалари, ичакузди латифалари билан давраларни лол қолдирувчи аскиячию қизиқчилари ва албатта «Туркистон»нинг ижодий жамоаси ҳам иштирок этади.

Биз барча муштарийларимизни шу йилнинг 6—8 август кунлари ўтадиган Муборакнинг муборак кунларига таклиф этамиз.

ТАНТАНАНИ ОЧАР КАРНАЙ САДОСИ

МУБОРАККА БУНДАН бир неча йиллар аввал борганлар бўлса билишади. Бу ер нафақат Қашқадарё вилоятида, балки бутун жумҳуриятимиз миқёсида саноати энг ривожланган туман бўлишига қарамай, обод, ҳушманзара гўшалари деярли йўқ эди. Туман ҳокими Жумақул Қурбонов раҳбар сифатида иш бошлагач, аввало эътиборни одамларнинг маданий-маиший ҳаётини яхшилашга қаратди. Кўп ўқиган, ўтмишни яхши биладиган одам эмасми, чойхоналар қурилишига бош-қош бўлди. Қадимда карвонсаройлари кўп юрт обод бўлган, деб изоҳлади у ўзининг бу сайи ҳаракатини. Ҳозир шарқона усулда қурилган, безаклар бериб ишланган 6 тага яқин чойхона шаҳарга кўрк бериб турибди. Яна туман чўл ҳудудида жойлашганлиги боис одамларни мева-чева муаммоси қийнарди. Эндиликда «Амир Темур», «Бўстон» хўжаликлари боғдорчилик билан шуғулланиб, халқнинг дастурхонига ҳар хил мевалар етказиб беришяпти.

Гапнинг индаллоси шуки, қисқа фурсат ичида туман батамом ўзгарди. Жумҳуриятнинг турли бурчакларидан ижодкорлар ташриф буюриб, дам олиб кетадиган сўлим масканга айланди. Мустақиллигимизнинг икки йиллигига бағишланган «Туркистон» газетаси кунлари Муборак туманида ўтаётгани ҳам бежиз эмас. Ҳоким билан суҳбатимиз асосан шу тадбир хусусида бўлиб ўтди.

— Жумақул ака, янглишмасам, бу байрам ҳақидаги фикр бир ой муқаддам туғилганди.

— Ҳа, байрам ўтказиш ҳақида расман маслаҳатлашиб олганимизга бир ойдан сал ошди. Лекин шундай учрашувни кўп вақтдан буён кўнгилга тугиб юргандик. Туманимиз аҳолисининг кўпчилигини асосан ёшлар ташкил этади. Уларнинг севимли газетаси билан учрашуви мамлакатимиз мустақиллигининг икки йиллиги арафасида рўй бераётганлиги албатта қувончли ҳолдир.

— Таклиф этилган меҳмонлар орасида Муборакка илк бор ташриф буюраётганлар ҳам бор. Сиз шу элнинг фарзанди сифатида уларни юрт тарихи билан таништирсангиз.

— Яқин ўтмишга назар солсак, Муборак тумани 1978-йилда ташкил топган. Кўпчилик шу фактни дастак қилиб, шаҳарни ҳам янги пайдо бўлган деб ўйлашади. Аслида Муборак жуда қадимий маскан. Бу ерда кўҳна обидаларнинг харобалари, сардобалар сақланиб қолган. Занжирсарой ҳақида эшитганлар кўп бўлса керак. У ҳам туманимиз ҳудудида жойлашган. Ҳозир Муборакнинг номи тўғрисида анча илмий мунозаралар, баҳслар наҳрда илк бор ҳадис тўпламини таълиф этган муҳаддис — Имом Абдуллоҳ ибн Муборак ал-Марвазий номига қўйилган ҳам дейишади. Кексаларнинг айтишича, у киши шу ерлик машҳур диндор, Сўфи Эшонга куёв бўлган эканлар. Сўфи Эшон ва Имом Абдуллоҳ ибн Муборак ал-Марвазийларнинг мақбаралари айни кунларда энг муқаддас зиёратгоҳ ҳисобланади.

Туманда ўлка музейи ташкил этгандик. Кўнглида Ватан ишқи, юрт ғурури жўш урган одамларимиз туфайли музей тарихий далил ва ашёлар билан бойиб бормоқда. Ўтган йили Навруз айёмини нишонлаш учун пойтахтдан бир гуруҳ ижодкор ва олимлар келишганди. Занжирсой ва бошқа табаррук жойларни зиёрат қилишди. Шунда таниқли олим, Бегали Қосимов ноғаҳон харобалар орасидан қадимий ёдгорлик намунаси — сиртини юпқа занг босган калит топиб олди. Ҳозир бу тарихий ашё «профессор Бегали Қосимов томонидан 1992 йил 22 март куни топилган» деган тагхат билан музейга топширилди.

— Ҳудуди Овруподаги баъзи бир давлат майдонига тенг туманга ҳокимсиз. Бу ерда амалга оширилган ва оширилаётган ишлар ҳақида гапирсангиз.

— Қилинган ва қиладиган ишларнинг адоғи йўқ. Муборакда 24,5 миллиард куб газ қайта ишланади. Олтингугурт ишлаб чиқариш яхши йўлга қўйилган. Яқинда «Кўк думалоқ» нефть кони топилди. Галдаги вазифа шуни қазиш ва қайта ишлаш. Мамлакатни нефтга бўлган эҳтиёжини қондириш учун бу жуда муҳимдир.

Пахта тозалаш заводи қуриб битказиляпти. Унинг ёнида ёғ ишлаб чиқариш цехи ва ип-йигирув фабрикаси қуриш режалаштирилган. Мақсад — пахтани тайёр маҳсулот ҳолида топшириш. Бу деҳқон ўз меҳнатининг роҳатини ўзи кўради, дегани.

Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлашнинг ҳам чораларини кўриб қўйганмиз. Ҳар бир хўжаликда биттадан тегирмон ва жувозхона ишга туширилган. Авваллари тўрт минг гектар ерга ғалла экиларди. Бу кўрсаткич 9 минг гектарга чиқди. Зиғир, кунжут экиляпти. Пахтадан олинадиган ҳосил миқдорини оширган ҳолда чигит қадаладиган майдонлар сони қисқартирилди.

Туманимиздаги Ал-Ҳоразмий жамоа ширкатига қарашли ердан шифобахш сув

(Давоми 4 бетда).

Акс-садо

ВАТАН ОСТОНАДАН БОШЛАНАДИ...

(«ЎЗЛИКНИ КЎРИШ КЎЗГУСИ», 1993 ЙИЛ, 8 ИЮНЬ)

ЎЗБЕКИСТОН АСРИЙ орзуларига пешвоз чиқиб, ўз мустақиллиги ва истиқлолига эришиб, илк дадил қадамларини ташлаётган бир шароитда Ватан, миллат, иймон туйғулари қалбларда ниш уриб, ўзлигимизни чин маънода тушунмоқ учун кўҳна мозийга қайтиш ва унинг олтин саҳифаларини варақлаш истагини туғдирмоқда. Тарихчи олимларимизда мозийнинг ёзилмаган ва айтилмаган саҳифаларини тиклаш, маънавий покланишга интилиш кучаймоқда. Тарих ҳақиқати тикланмоқда. Эътиқодли кишиларда тарихга қизиқиш кучаймоқда. Миллатимизнинг ажойиб фарзандларидан бири Абдулла Қодирий ўзининг машҳур «Ўтган кунлар» романида «Мозийга қайтиб иш кўрмоқ савоб иш» эканлигини алоҳида таъкидлаган эди. Лекин бевафо ўша замон ўзининг асл фарзанди қадрига етолмади. Қодирийдек юзлаб, минглаб ўғлонларнинг заволига қолди. Ўз миллатининг виждони, орномуси бўлиб, унга камарбаста бўлишга қатъий бел боғлаган хоразмлик ўнлаб, юзлаб миллатпарвар фарзандларининг тақдири ҳам ана шундай сиёсий фожеалар қаърида йўқолиб кетди...

Беҳад шукрлар бўлсинким, узоқ йиллар давомида маънавиятимиз, қолаверса тарихимизнинг топталиш ва камситилиши даври тугаб, ҳар нарсанинг ўз номи билан аталадиган замон келди. Ниҳоят иймон, эътиқод, миллат, Ватан каби тушунчалар ўзининг асл маъноларига қайтмоқда. Миллий мафкура қайта тикланмоқда.

Ҳар бир холис ниятли ва эътиқодли инсон учун Ватан номи муқаддас туйғу, аввало, унинг остонасидан, оиласидан, қавму-жамоасидан, қишлоғидан бошланиб, қолаверса, туман, вилоят, республикани ўз тизимига олади. Ота-боболаримиз ҳар бир мусулмон ўзининг етти пушти-ҷамини, авлодлар шажарасини билишни ҳам қарз, ҳам фарз деб ҳисоблаганлар.

Турклар шажарасида гултожи бўлиб, дунё халқлари орасида ўзининг тарихий илдизлари ва олижаноб фазилатлари, анъаналари, урф-одатлари, гўзал удумлари, етиштириб берган мард ва саховатли юзлаб ўғлонлари, олимлари ва донишмандлари билан довруғ таратган ўзбек миллати ўз тараққиёт йўлини танлаб, жаҳонга юз тутмоқда.

Биз Шўролар салтанати йилларида коммунистик мафкура ғояларига садоқат намуналарини кўрсатиб тарихимиздан, маданий меросимиздан, маънавий қадриятларимиздан узоқлашиб кетдик. Дарҳақиқат, ҳар бир жонли ва жонсиз мавжудот ўзининг чуқур ва соғлом илдизлари билангина тирикдир. У илдизлардан бирортаси шикастланса, у тўлақонли ҳаёт кечиришдан маҳрум бўлади. Бизда эса шу илдизларнинг кўпчилиги турли сиёсий измлар гирдобига тушиб, турли офат касалликларига учради. У илдизлардан бугунги маънавий фожеа-инқирозга юз тутдик. Ота-боболардан мерос бўлиб қолган ёзувимиз, тилимиз, динимиз ва анъаналаримиз, бир сўз билан айтганда, тарихимиздан жудо қилдилар. Жаҳонда қайси халқ ўз ўтмишини ҳурмат-эъзозини жойига қўйиб маданий меросини авайлаб, келгуси авлодга етзаза олса, шу миллатнинг қўллари баланд, бугунги кунда ҳам унинг тараққиёти, обрўси ва салмоғи ўз ўрнида бўлади.

Тарихда бунга мисоллар сон-саноқсиз...

Ўтмиш сабоқларига бир зум қулоқ тутайлик...

КЎҲНА ЗАМИН Хоразмнинг жаҳон маданиятида ўз ўрни ва салмоқли улуши бор. Бундан қарийб 3, 4, 5 минг йил илгари шу заминда Зардушт исмли пайғамбар томонидан ижод қилинган ва 12 минг қорамолнинг терисига олтин ҳарфлар билан ёзилган оташпарастларнинг муқаддас китоби саналмиш «Овасто» — ҳатто чет эллик душманларимизнинг рашкини келтириб, уларни даҳшатга солди. Ғарбдан келган ва дунёнинг қарийб ярмини ўзига қаратган Александр Македонский (Искандар Зулқарнайн) Хоразмнинг ўша даврдаги ҳарбий ва иқтисодий қудратига қараганда ҳам ана шу давлатнинг маънавий қудратидан даҳшатга тушганидан «Овасто» китобини қўлга киритиб, унинг ярмига яқинини: тарих, маданият ва дин, урф-одатлар қисмини ёқиб, қолган тиббиёт ва бошқа табиий фанларга доир қисмларини юнон тилига таржима қилдириб, Юнонистонга жўнатган. Лекин ойни этак билан ёпиб бўлмаганидек, «Овасто» китобини жаҳон динларига, жумладан, мусулмонларнинг Қуръони, христианларнинг «Инжил» ва яҳудийларнинг «Таврот» муқаддас китобларига, қолаверса жаҳон маданиятига ижобий таъсири ва беқиёс аҳамиятини бугунги кунда кўплаб ажнабий олимларнинг тан олаётганликлари бежиз эмас, албатта.

Кейинчалик VII асрга келиб араб халифалиги босқини оқибатлари ҳақида қомусий олим, ҳамюртимиз Абурайҳон Беруний куюниб ўз асарларида Хоразмнинг бебаҳо китоблари, олимлари, уламолари дин ходимларига қирон келтирганликларини ёзади. Ҳатто «Овасто»ни сақлаб қолиш учун оташпарастларнинг бир қавми ўз юртини ташлаб Ҳиндистонга кўчиб кетишга мажбур бўлган. Бугунги кунда бу муқаддас китоб Бомбай шаҳрининг миллий кутубхонаси жамғармасида сақланмоқда.

Кейинчалик муғуллар истилоси ва унинг оқибатлари... Ниҳоят Хоразмга охирги салб юришларидан бири 1873 йил августида Гандимён шартномаси — Хива бўйнига илмоқ солинган сиртмоқ... Ўша йили Кауфман ва Кунн томонидан беҳисоб бойликлар билан биргаликда Муҳаммад Раҳимхон II кутубхонасидан 300 дан ошиқ ноёб тарихий китобларнинг Россияга олиб кетилиши ва уларнинг, минглаб Хоразм ҳақидаги китобларнинг бугунги кунгача Санкт-Петербург, Москва ва бошқа йирик шаҳарларнинг кутубхоналари, хужжатхоналарида сақланаётганлиги ҳаммамизга эътиқодига урилган шафқатсиз болталардан тушган «дарз»лар эмасмикин?

Маънавият биносига тушган шу «дарзлар» фақат ташқи хуружлар оқибатида келиб чиққан деб айтиш, албатта осон. Кейинги 70 йил давомида келиб чиққан эътиқодсизлик маънавий туйғуларимизни кўр-кўрона Оврупо, Россияга саждачилик ва тақлидчилик сиёсати ва унинг «аччиқ мева»лари учун ўзимиз айбдормиз. Чунки, биз кўзимиз кўр, қулоғимиз кар, ўзга ажнабий тилларга тақлид қилган мунофиқларга мадҳия ўқиб, кўкларга кўтардик ва уларнинг қилмишини юксак маданият белгилари, деб кўз-кўз қилдик.

Ватанимиз номи тарих саҳифаларига олтин ҳарфлар билан битилган диёрдир! Бу буюк Ватаннинг улуғ фарзандлари эса инсоният тарихида ўчмас из қолдирган боболаримиздир. Минг афсуски, жорий асрда Ватанимиз тарихининг бебаҳо саҳифаларини чанг-ғубор босди. Она-Ватанимиз асл номини атасак бошқа халқлар танимайдиган бўлиб қолди, тарих саҳналаридан муносиб ўрин эгаллаган боболарнинг неваралари ўзгаларга қарам бўлиб, ўзлигини йўқотди.

Хайрият беҳисоб маънавий ўпирилишнинг олдини олиш, ўзлигимизни, қадриятларимизни қайта тиклаш, покланиш даври келди. Бугунги кунда улар қалбларга янги шуур, ишонч бағишламоқда. Юртимиз танасидаги иллатлар ва жароҳатларни даволовчи «шифокор» икки ёшга кираётган Ўзбекистон мустақиллиги ва истиқлоли бўлиб, жамиятимизда тоза маънавий муҳит яратишга хизмат қила бошлагани барчага руҳий тетиклик ва келажакка ишонч уйғотаётир. Бизга ато қилинган ана шу буюк неъмат шарофатидан эндиликда она-Ватанимиз — Ўзбекистон билан, она тилимиз, қадимий ва ноёб тарихимизни тиклашга имконият туғилди. Ўтган аждодлар ҳурматини жойига қўйишга муяссар бўлмоқдамиз. Шунинг учун ҳам ҳар бир халқ ўзининг теран ва маънавий илдизлари — қадриятлари билан тирикдир. Тарихимизни, миллий қадриятларимизни қанчалик тез ва астойдил тикласак, Ўзбекистонимизнинг мустақиллиги янада мустаҳкамланади, барқарор маънавий муҳит эса ана шу сиёсий ва иқтисодий мустақилликка қанот бўлиб, уни нурли келажакка олиб чиқади. Чунки, эътиқод, маънавий баркамоллик ҳар бир миллий ва мустақил давлатнинг таянчидир.

«Туркистон» газетаси жамоаси ана шу вазифалардан келиб чиқиб, ўз фаолиятининг асосий йўналишларидан бири қилиб Ватан, иймон, миллий ғурур ва халқ қадриятларини ўтмиш, тарих сабоқларидан қидириш, ўзлигини англашни тарбиялашдек буюк мақсад деб билаётганлиги билан айниқса қувонтирмоқда. Газетанинг шу йил 8-июнь сонида республикамизнинг бир гуруҳ олимлари томонидан миллий қадриятларимиз ва маънавий маданиятимизнинг айрим масалалари хусусида «Ўзликни кўриш кўзгуси» сарлавҳали мақолада кўтарилган фикрлар бизда жуда катта қизиқиш уйғотди. Биз хоразмлик олимлар ҳам мақоладаги қайд қилинган холисона тилакларга тўла қўшиламиз, ҳақиқатдан ҳам халқимизнинг, айниқса ёшларимизнинг ўз тарихи, маънавий маданияти ва миллий анъаналарини билмаган ҳолатда бегоналашиб қолганлиги ҳеч кимга сир бўлмаса керак. Ўз халқи ва Ватани тарихидан, маданиятидан бегоналашган киши ҳамма нарсага бефарқ қарайдиган, андишасиз одамга айланиб қолади. Уни шуҳратпарастликдан ва шахсиятпарастликдан бошқа ҳеч нарса қизиқтирмайди.

Шўро даврида ўтмиш тарихимизни, маданий меросимизни, асрий мақом куйларимизни, миллий урф-одат ва анъаналаримизни йўққа чиқаришга ҳаракат қилдилар. Қанчадан-қанча олиму фозилларимиз, ёзувчи-ю, машшоқларимиз мудҳиш сиёсатнинг қурбони бўлганлиги ҳали-ҳали эсимизда.

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ ШАРОФАТИ туфайли ўзбек эндиликда ўз ҳуқуқини, қадр-қимматини таний бошлади. Халқимиз орасида ўз ўтмишига, маданиятига, анъаналарига қизиқиш уйғонди. Маънавиятдаги бу уйғониш жаҳонда республикамиз шуҳратини янада орттиради, деган умиддамиз.

Республикамизнинг мустақил ривожланиш йўлига киришида ва маънавий юксалишида ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг буюк хизматини мамнуният билан алоҳида қайд қилишни истардик. Президентимизнинг халқимиз бой тарихий тажрибаларини ва маданий меросини чуқур ўрганмай мустақил ривожланиш йўлида муваффақият қозониб бўлмайди, деган ибратли сўзлари алоҳида эътиборга лойиқдир.

Ўзбек халқи тарихининг таркибий қисми кўҳна Хоразмнинг бой тарихи ва маданий мероси ҳам ўзининг алоҳидалиги билан ажралиб туради. Хоразм қадимий маданият маркази, ўзининг минг йиллик узоқ тарихига эга. Жаҳонга Тўмарис, Жалолиддин каби буюк саркардаларни, Ал-Хоразмий, Беруний, Замахшарий каби олимларни, Абулғозий, Мунис, Огаҳий, Баёний каби машҳур тарихчи ва шоирларни етказиб берди. Улар ўз хизматлари билан жаҳон маданияти ривожига бебаҳо ҳисса қўшдилар.

Шу жиҳатдан ҳам «Туркистон» газетаси саҳифасида жонкуяр олимларимиз томонидан кўтарилган фикрлар ўз вақтида кўтарилган жуда ўринли таклифлардир. Мақолада ҳукумат раҳбарлари ва олимлар эътибори кўпроқ Хоразм тарихини ва маданий меросини чуқур ўрганишга ва, манбаларни ўзбек тилида нашр қилишга, буюк олимлар, саркарда ва давлат арбоблари (жумладан Жалолиддин Мангуберди каби) номларини абадийлаштириш, уларга атаб ёдгорликлар ўрнатиш каби масалаларга жалб қилинади. Биз шу фикрларни тўла қўллаб-қувватлаймиз.

Хива ва Урганч шаҳрида Ал-Хоразмий ва Беруний ҳайкаллари барпо этилди. Вилоят ҳокимиятининг қарорлари билан ўнлаб жамоа хўжаликлари, корхоналар, олийгоҳлар, мактаблар ва кўчалар Хоразмнинг машҳур кишилари номлари билан алмаштирилди.

Туямўйинда ва Урганч шаҳри марказида машҳур халқ қаҳрамони Жалолиддин ҳайкали ҳам қад кўтарса, нур устига аъло нур бўларди.

Шуни алоҳида таъкидламоқчимизки, маҳаллий ҳокимият раҳбарлари орасида маданий меросимизга қизиқиш ортиб боряпти. Айниқса вилоят ҳокими Маркс Жуманиёзов ва Урганч шаҳар ҳокими Р. Султоновларнинг хизмати бу жиҳатдан ибратлидир. Уларнинг ташаббуси билан Москва, Санкт-Петербург, Астрахан, Қозон шаҳарларидаги Хива тарихига доир архив ҳужжатларининг сурат нусхалари тўпланмоқда. Яна араб ва форс тилида ёзилган бир қатор асарлар маҳаллий таржимонлар томонидан ўзбек тилига ўгирилмоқда.

Хиванинг 2,5 минг йиллигига бағишлаб тайёргарлик ишлари ҳам қизитиб юборилди. Тарихий обидаларни таъмирлаш ишлари билан музей ходимлари томонидан тайёрланган махсус илмий асар нашрга тайёрланмоқда.

Ал-Хоразмий номли Урганч Давлат университети очилиши Хоразмнинг маданий ҳаётида жуда катта воқеа бўлди. Яқинда Урганч Давлат университетида вилоят ҳокимияти ёрдамида Хоразм тарихи ва маданиятини ўрганиш лабораторияси ўз фаолиятини бошлаб юборди. Лаборатория ишига марказдан ва вилоятнинг ўзидан йигирмага яқин олимлар жалб қилинди. Улар шу йилнинг охирига Хоразм тарихининг биринчи қисмини ёзиб тугаллаш устида кунт билан иш олиб боряптилар. Бундан ташқари лаборатория Хоразм тарихи ва маданиятига доир ҳужжатларни, қўлёзма асарларни тўплаш, уруш ва меҳнат фахрийлари эсдаликларини ёзиб олиш каби хайрли ишлар билан шуғулланади. Яна шу кунларда лаборатория ходимлари радио, телевидение орқали ва махсус аудиторияларда чиқишлар қилиб, тарихимизнинг шонли саҳифаларини ёзасидан тарғибот ишлари билан ҳам шуғулланаяптилар.

Тўғри, бу хайрли иш эндигина бошланди. Бу ишда катта қийинчиликларга дуч келинмоқда. Хоразмни ўрганиш учун тажрибали турли фан мутахассислари, бой ҳужжатлар ва қўлёзмалар керак. Яна етарли маблағ ҳам талаб этилади. Албатта бу хайрли ишда бизга республика Фанлар академияси олимлари ва вилоят ҳокимлиги ўз ёрдамларини аямайдилар, деган умиддамиз. Яна Ўзбекистон тарихига, шу жумладан, Хоразм тарихига оид чет эл кутубхоналарида сақланаётган ноёб қўлёзмаларнинг суратнусхаларини олдириш ишлари тезлаштирилса жуда маъқул бўлар эди. Петербургда ва Москвада сақланаётган Хива хонлиги архиви ҳужжатларини ўз эгаларига қайтаришни талаб этиш вақти келди. Бу ҳужжатлар ва кўпгина қўлёзма асарлар истилочилик юриши вақтида олиб кетилганлиги кўпчиликка маълум.

Яна бир таклифимиз шуки, Ўзбекистон Фанлар академияси тарих ва Шарқшунослик институтлари ҳамкорликда Хоразм тарихчиларидан Абулғозий, Мунис, Огаҳий, Баёний ва бошқаларнинг машҳур асарларини ҳозирги ўзбек тилида нашр қилишни ташкил қилсалар жуда савоб иш қилган бўлар эдилар.

Ўзбек олимларидан академик И. Мўминов, Я. Ғуломов, М. Йўлдошев, профессор О. Содиқов, И. Жабборов, рус олимларидан В.В. Бартольд, А. Ю. Якубовский, П. П. Иванов каби олимларнинг Хоразм тарихи ва маданиятига оид, ҳозирда жуда камёб бўлиб қолган асарларини ҳам ўзбек тилида қайта нашр қилишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Биз шунга ишонамизки, халқимизнинг фидойи меҳнати ва бирдамлиги туфайли мустақил республикамиз ҳозирги мувaққат қийинчиликлардан яқин орада халос бўлади. У иқтисодий ва маданий юксакликка эришиб, жаҳон ҳамжамиятида ўзининг азалий мавқеини қайта эгаллайди. Аждодларимиз тажрибаси, бой маданий мероси бу олижаноб ишимизда йўлимизни ёритиб турувчи йўлчи юлдуздек мададкор бўлади.

Р. МАШАРИПОВ,
Ал-Хоразмий номли Урганч Давлат университети гуманитар фанлар факультети декани, доцент.
М. МАТНИЕЗОВ,
«Хоразм тарихи ва маданияти» илмий лабораторияси мудири, профессор.
А. СОТЛИКОВ,
фалсафа кафедраси доценти.
О. АБДУЛЛАЕВ,
тарих кафедраси катта ўқитувчиси, тарих фанлари номзоди.

ЎЗАРО ТЕКШИРИШ ДАВОМ ЭТАДИ

Бу йил Хоразм вилояти деҳқонлари қийин об-ҳаво шароитида мўл пахта ҳосили етиштиришга уринмоқдалар. Ҳозир ҳамма туманларда бошланган деҳқонларнинг ўзаро текшириш ишлари ҳам шу мақсадга қаратилган.

Айрим кишилар ўзаро текшириш эскирган тадбир деб ҳисоблайдилар, лекин пахтакорларнинг фикри бундай эмас. Чунки, касбдошларнинг беғараз масалаҳатлари бебаҳо ёрдам бўлади. Масалан, ўзаро текшириш бригадалари Қўшкўпир, Янгибозор, ва Гурлан туманларидаги бир қанча хўжаликларда кўпгина камчиликлар борлигини аниқладилар. Чунончи, бу ерларда навбатдаги культивация ўтказиш кечикмоқда. Бу агротехника тадбири ўз вақтида амалга оширилмаса, мўл ҳосил етиштириш қийин.

Ўзаро текшириш бригадаларининг иши тугаганидан сўнг камчиликларни бартараф этиш юзасидан биринчи навбатда амалга ошириладиган чора-тадбирлар жадвали тузилади.

(ЎзА мухбири).

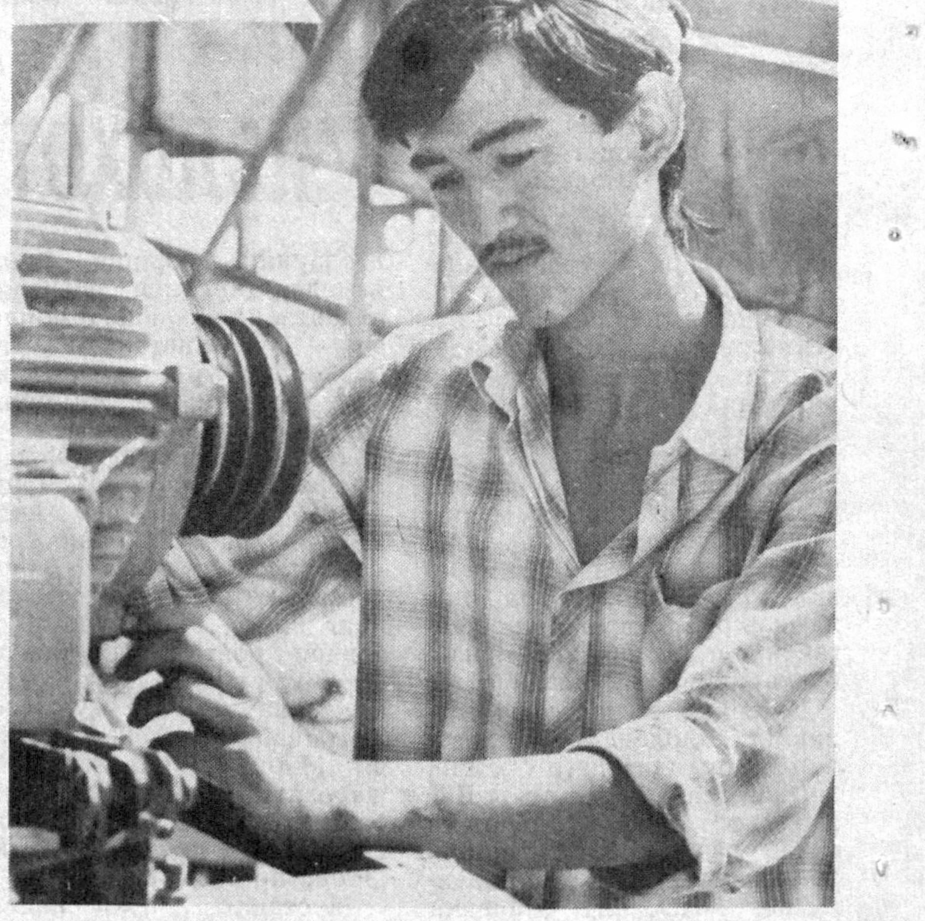

МАВСУМГА ТАЙЁРГАРЛИК

Жарқўрғон пахта тозалаш заводида ҳар йили 65—70 минг тонна пахта қайта ишланиб, МДҲ давлатларига, Япония, Бразилия, Жанубий Корея ва бошқа хорижий давлатларга етказиб берилади. Бу йил ҳам завод ишчи-хизматчилари пахта йиғим-терими мавсумига пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Ҳозир таъмирчилар 60 минг тонна пахта қабул қилиш имкониятига эга бўлган тўртта қабул пунктини янги мавсумга тайёрлашга киришдилар. Таъмир ишларида 17 бригадага бириккан 150 киши қатнашмоқда.

Мавсумга тайёр қилинган техника Холмурод Элмуродов бошчилигидаги махсус комиссия томонидан яна бир бора кўздан кечирилади.

СУРАТЛАРДА: юқорида слесарь Баҳром Жумаев, пастда эса мавсумга тайёрланган техникани кўздан кечиришмоқда.

И. ХЎЖАЕВ суратлари.

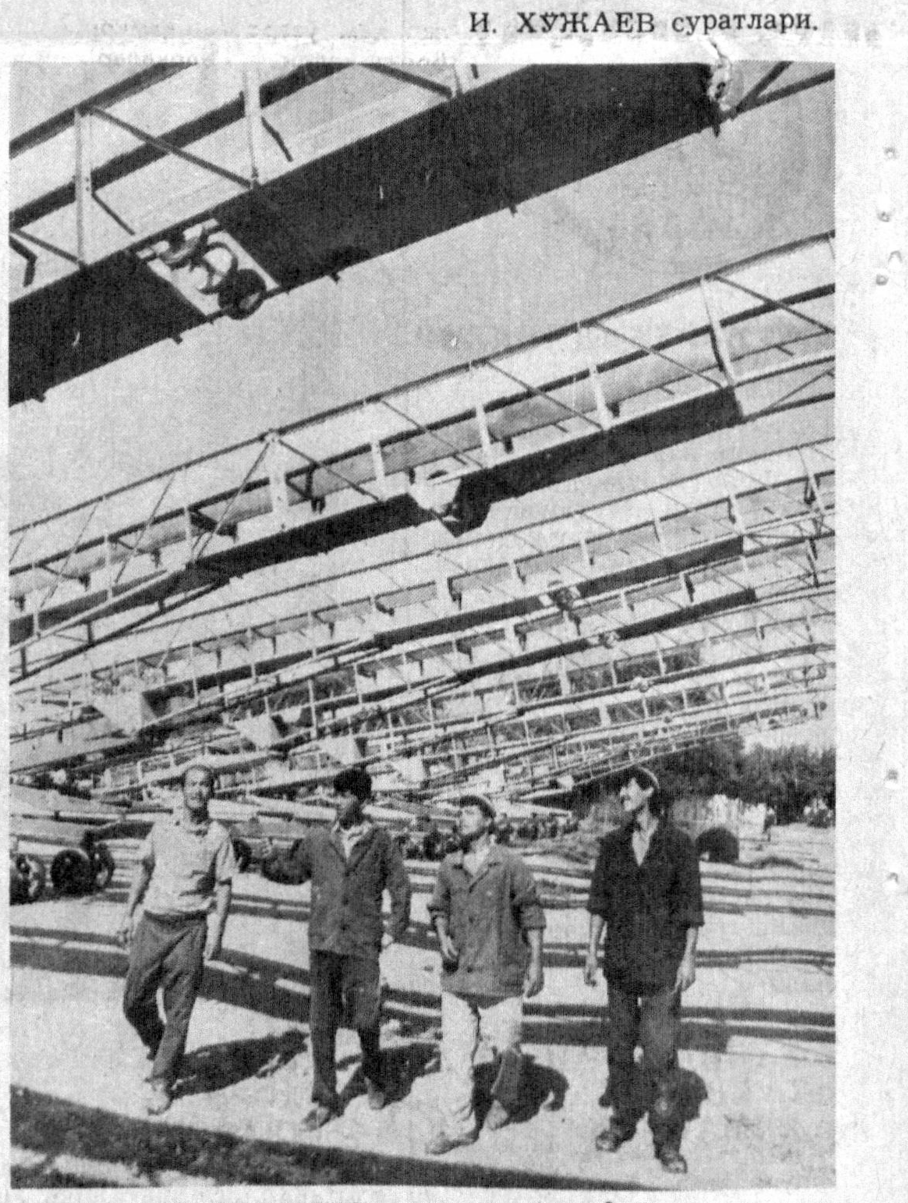

ИЛМИЙ АНЖУМАН ИШ БОШЛАДИ

Тошкентдаги жаҳон иқтисоди ва дипломатия университетида ЮНЕСКОнинг таълимни режалаштириш институти билан тузилган ўзаро шартномага мувофиқ «Таълимни режалаштириш, инсоннинг имкониятлари ва аҳолининг бандлиги» мавзуига бағишланган халқаро илмий конференция иш бошлади.

Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири, университет ректори С. Саидқосимов анжуманни очар экан, меҳнат ресурслари ҳамда улардан фойдаланиш, аҳолини иш билан таъминлаш, уларнинг малакасини ошириш, таълим-тарбияни режалаштириш ва замонавийлаштиришдек минтақамизнинг долзарб масалалари юзасидан фикр алмашиш учун ташриф буюрган меҳмонларга, тадбир ташкилотчиларига миннатдорлик изҳор этди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистон Республикасидаги доимий вакили Холид Малик анжуман ишига муваффақият тилади.

Илмий анжуманда қатор хорижий мамлакатлар, Марказий Осиё, давлатлари олим ва мутахассислари, республикамиздаги олий ўқув юртлари, илмий тадқиқот институтларидан вакиллар, илм-фан намояндалари иштирок этишмоқда.

Конференция шу йил 14 августга қадар давом этади.

(ЎзА).

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● ҚАТАҒОН йиллари ўз ватанини тарк этиб, хорижда яшашга мажбур бўлган қозоқлар истиқлолга эришган ўз она юртига қайтишмоқда. Кейинги икки йил ичида биргина Мўғулистондан ўн минглаб қозоқлар ота заминга кўчиб ўтишди. Куни-кеча Эронда яшаётган 750 қозоқ оиласи Жанубий Қозоғистондан қўним топди.

● КЕЧА Россия Президенти Борис Ельцин Орёл шаҳрига келди. У Улуғ Ватан урушида тубдан бурилиш ясаган Орёл-Курск жангининг 50 йиллик тантаналарида қатнашади.

● МОСКВАДА банклараро навбатдаги валюта савдосотиғи бўлиб ўтди. Унда АҚШ долларининг рублга нисбатан баҳоси ўзгармади. 1 доллар аввалгидек 987 рублга сотилди.

● РОССИЯ Федерациясининг Тожикистон Республикасидаги чегара қўшинлари қўмондони генерал-майор Анатолий Чечолин РАТА—ТАСС мухбири билан телефон орқали қилган суҳбатида тожик-афғон чегарасидаги вазият ҳамон таранглигича бўлиб турганини айтди. Бугун кечаси Панж чегара отряди ҳудудида Россия чегаралари Афғонистон томонидан бўлган ҳужум ҳаракатини қайтардилар.

● АМРИҚО ҚЎШМА штатларига беш кунлик расмий ташриф буюриб, ватанига қайтиб келган Украина ҳарбий делегациясининг раҳбари, мудофаа вазири генерал-полковник Константин Морозов шу сафар натижаларига бағишланган матбуот конференциясида ташриф дастури тўла амалга оширилганлигини таъкидлади.

● ТОҒЛИ ҚОРАБОҒ Республикаси Мудофаа кучлар штабидан берган маълумотига қараганда, етти кунлик муддатга ўт очишни тўхтатиш ҳақидаги битимга асосан риоя қилиняпти. Аммо, Фузулий шаҳрида жойлашган Озарбайжон ҳарбий базалари томонидан Тоғли Қорабоғнинг Гадрут ва Мартуни туманлари тўпга тутилгани ҳам қайд этилган.

Нуқтаи назар

Оқлаш фурсати етди

1941 йилнинг июнь ойида «тўсатдан» бошланган Улуғ Ватан урушининг асоратлари кўп халқлар қатори ўзбек халқи тақдирида ҳам ўчмас аламли излар қолдирди. Умуман бу уруш фашистлар Германияси томонидан «тўсатдан» Ватанимизга бостириб киришдан бошланди, деган асос ҳам кейинги пайтларда ўта шубҳали бўлиб қолмоқда. Чунки ошкоралик туфайли давлат ҳужжатгоҳларидаги кўпгина фактлар бу даҳшатли уруш биз ўқиб ўргангандан бошқачароқ бошланганидан далолат бермоқда.

Ҳужжатларда келтирилган факт ва далилларга бир эътибор беринг-а: 1939 йилнинг сентябри, фашистлар Германияси Польша давлатининг пойтахти Варшава шаҳрини ишғол қилади. Собиқ СССР давлатининг масъул лавозимларини эгаллаб турган раҳбарларидан бири Молотов фашистлар агрессиясини қоралаш ўрнига дарҳол Шўролар ҳукумати номидан Германиянинг СССРдаги элчиси граф Шуленбургга шошилинчнома (телеграмма) йўллаб, Варшавани ишғол қилиниши муносабати билан ўзининг табрик ва саломини йўллади. Худди шу йили Москвага расмий визит билан келган Германиянинг давлат раҳбарларидан бири Риббентроп шарафига 23—24 августга ўтар кечаси берилган зиёфатда Шўро давлатининг раҳбари И. Сталин бизга қарши бутун Оврупони қуроллантираётган фюрер А. Гитлернинг соғлиғи учун қадаҳ сипқориб юборган бўлса, биз номини юқорида тилга олган граф Шуленбург «Известия» рўзномасида «халқлар доҳийси» Сталинни туғилган куни муносабати билан ўз давлатининг «камоли-эҳтиром билан йўллаган табригини изҳор» этади. 1940 йилда эса чегара шаҳри (умуман ақлга сиғмайди) Брестда вермахт ва шўролар армиясининг қўшма ҳарбий паради ўтказилади. Албатта бу ҳарбий парадда қатнашган фашист генераллари «вақтни бекор кетказмай» бўлғуси агрессияга тайёргарлик кўриш мақсадида ҳарбий истеҳкомларидан тортиб қуролярoғ заҳираларигача синчиклаб ўрганганi аниқ.

Ана шу «тўсатдан» бошланган урушда берилган 20 миллион қурбонлар ҳақида ҳар бир мактаб ўқувчиси билади. Бундан ташқари машҳур Сталинград жангида душманнинг асир олинган 92 минг аскар ва зобитларию, 1944 йилнинг ёзида Белоруссияда асир олинган 44 минг киши ҳақида ҳам ҳар бир собиқ шўро фуқароси билади. Аммо биз томондан душман қўлига асир тушган ватандошларимиз ҳақида бирор нарса билишадими? Нима учун Улуғ Ватан уруши даврида асир тушган ватандошларимиз ҳақида маълумотларнинг бирортаси ҳам собиқ шўро манбаларида кўрсатилмаган? Кўрсатилиши мумкин ҳам эмас эди. Чунки душман қўлига асир тушган шўро аскар ва зобитлари шунчалик кўп эдики, ошкоралик даври бўлишига қарамай ҳали-ҳануз ҳақиқатни айтишга ботинолмай турибмиз.

Энди хорижий манбаларга бир эътибор берайлик-чи, нималарга гувоҳ бўламиз. Буюк Британиялик ҳарбий журналист ва ёзувчи Лиддел Гартнинг 1957 йилда тарихий далиллар асосида босмадан чиққан «Стратегия» китобида ёзишича, урушнинг биринчи ойлариданоқ Минскда 300 минг, Смоленскда 80 минг, Киев остоналарида 600 минг, Вязьмада 600 минг кишидан кўпроқ собиқ шўролар армиясининг аскар ва зобитлари асирга олинганлигини кўрсатиб ўтади. Тўғри, китоб муаллифи бу ерда рақамларни бўрттириб кўрсатган ҳам бўлиши мумкин, лекин маршал Г. К. Жуков ўз эсдаликларида қанча аскар ва зобитларимиз душман қўлига асир тушганлигини рақамлар мисолида айтмаса-да, бироқ асосий қисмини Марказий Осиё давлатлари туб халқларидан ташкил топган 6, 57, 9-армиялар, ҳамда генерал Л. В. Бабкин раҳбарлигидаги оперативa гуруҳнинг урушнинг биринчи ойлариданоқ Харьков остоналарида фашистлар томонидан қуршаб, асирга олинганлигини тан олади.

Хўш, уларнинг кейинги тақдири нима бўлди? Ватанга қайтмаганлари қанча? Ҳозир уларнинг нечтаси тирик? Ўз ватанига қайтиш орзусидагилар нечта? Уларга нима ёрдам керак? Бу масалаларни эндиликда жиддий ўрганишимиз керак.

Дивизия, полк батальонларнинг командирлари ва сиёсий ходимларининг ўз вақтида кескин чоралар кўра билмаслиги, нўноқлиги, қолаверса ҳарбий соҳада саводсизлиги туфайли немис-фашистларга асир тушиб, даҳшатли концлагерларда кўз кўриб, қулоқ эшитмаган зулмларни кўрган ватандошларимизга ҳали туғилган юртига қайтмасданоқ «халқ душмани», «сотқин», «хоин» деган шармандали тамғалар босилган эди. Худо урганни бандаси ҳам тепиб ўтибди деганларидек 1941 йилнинг 16 августида «халқлар доҳийси» Сталиннинг 270-сонли буйруғи ҳам эълон қилинган эди. Ушбу буйруққа кўра нафақат душман қўлига асир тушганлар, балки уларнинг оила аъзоларига ҳам кескин чоралар кўрилиши айтилган эди. Чунончи: 1. Асир тушган командир ва сиёсий ходимлар ашаддий дизертир ҳисобланиб, уларнинг оиласи қамоққа олинсин. 2. Асир тушган қизиларамиячиларнинг оиласи давлат ёрдами ва нафақаларидан маҳрум этилсин... дея кўрсатмалар берилган эди.

Асир тушган юртдошларимизнинг аянчли тақдирлари билан танишар эканмиз, инсон жаҳаннам қаърида ҳам инсонийлигини йўқотмай, ҳаёт учун курашганлигини гувоҳи бўласан киши. Асли шаҳрисабзлик Жалолбек Холов ҳам урушнинг биринчи кунларидаёқ Харьков остоналарида душманга асир тушиб қолади. Югославия концлагерларида мисли кўрилмаган жабру-ситамларни ўз бошидан кечиради. Ниҳоят, туманли кунларнинг бирида қочишга муваффақ бўлган Жалолбек Италия қишлоқларининг бирида узоқ яшириниб юради ва ўша ерда итальян қизига уйланади. Ўз юртига қайтса уни нималар кутаётганлигини билгач, Италияда урушдан кейин муқим яшаб қолади. 1956 йилда ўз оиласи билан Амриқога жўнайди. Бу пайтда унинг уч фарзанди бор эди. Йўлда бир ўғли касалланиб нобуд бўлади. Амриқога келган Жалолбек ўзининг тиришқоқлиги ва меҳнатсеварлиги туфайлигина 12 йиллик мажбурий таълимни тугатади, молу-мулкли, уй-жойли бўлиб олади. Бир неча тилларни мукаммал билиб олган Жалолбек оддий ишчиликдан кичик емакхона (ресторан) соҳибигача бўлган йўлни босиб ўтади. Ҳозирги пайтда Нью-Жерси шаҳрида замонавий уйи, авто-улови бўлишига ва моддий томондан ҳеч бир қийинчиликсиз яшашига қарамасдан уни Ватан соғинчи ўртаб келаётганлиги учун она шаҳри Шаҳрисабзга қадам ранжида қилганлигини биз билан учрашганда ҳикоя қилиб берди.

Самарқандлик Мурод Аҳмедовнинг тақдири ҳам Жалолбекнинг тақдирига ўхшаш. Касби ҳакимлик (врач) бўлган М. Аҳмедов ўз ҳаётини хавф остида қолдириб бўлса-да, концлагердаги ўзига ўхшаш юзлаб, минглаб асирларни даволаб ҳаётга қайтаради. Урушдан сўнг Ғарбий Германиянинг Мюнхень шаҳрида қолиб кетган бу ватандошимиз ҳаёт тўлқинлари орасида йўқ бўлиб кетмайди. Ҳозирги кунда у ўзининг энг замонавий тиббий ускуналари билан жиҳозланган клиникасига эга. Уни нафақат Германияда, балки бир қанча хорижий мамлакатларда ҳам доктор Мурод Аҳмедов сифатида билишади ва ҳурмат қилишади.

Марғилонлик Рўзи Назар-чи? Амриқода анчадан бери истиқомат қилаётган бу ватандошимизнинг ўз миллати фарзандларига кўрсатган ғамхўрлиги-ю, меҳрибонлигининг ўзи бир достон.

Собиқ Шўролар давлати раҳбарларининг сиёсий «шабкўрлиги» натижасида 1979-йилда Афғонистон заминида бошланган шармандали уруш ҳам бизнинг бошимизга не балоларни олиб келмади. Жувонмарг кетган Ўзбекистоннинг 1500 дан ортиқ марду-майдон йигитлари афғон мужоҳидлари қўлида асир бўлиб, тоғу-тошларда қолиб кетган фарзандларимизни эсласам юракларим титраб кетади. Рўзи Назар ўлимга тик боқиб, Покистон тоғларида ҳафталаб пиёда юриб, афғон мужоҳидларининг қўлидан 3 та асирда юрган юртдошларимизни Амриқога олиб кетиб, уларни уй-жой, иш билан таъминлаган олижаноб инсон.

Қани айтинг-чи, бундай инсонларни сотқин, хоин деб бўладими?

1989 йилда собиқ ССЖИ халқларининг 1-қурултойида буюк инсонпарвар инсон, академик А. Сахаров ташаббуси ва унинг қатъий туриши натижасида Афғонистондаги мужоҳидлар қўлидаги барча асирларни Ватанга қайтариш ва уларга умумавф бериш масаласи узил-кесил ҳал этилган эди. Минг афсуски, бу ерда ҳам Улуғ Ватан уруши пайтида асир тушган фуқароларимиз тақдири четлаб ўтилди.

Аминмизки, яқин келажакда жумҳуриятимиз ҳукумати 1949 йил 21 августдаги Женева конвенцияси ва бошқа халқаро нормаларга риоя қилган ҳолда Улуғ Ватан уруши даврида асир тушган фарзандларининг азиз номларини тиклайди. Чунки уларни оқлаш фурсати етди.

Чори САТТОРОВ,
Қарши шаҳри.

Адолат қиличи кескир

ЖИНОЯТЧИГА ЖАЗО МУҚАРРАР

Бугунги кунда халқимизнинг тинчлиги ва хотиржамлигидан ҳам муҳимроқ нарса йўқ. Иқтисодий қийинчиликларни бошдан кечираётган бир дамда бунинг қадри бошқачароқ бўлади. Буни ҳамма билиб турибди. Айниқса, СССР йўқ бўлгач кўпгина республикаларда бошбошдоқлик бошланди. Кўпгина етакчи соҳалар издан чиқди. Оқибатда жойларда тинчлик, хотиржамлик йўқолди. Баъзи жумҳуриятларда эса ҳунрезлик урушлари давом этмоқда.

Кейинги йилларда республикамизда жиноятчилик бирмунча кўпайиб кетди. Уни келтириб чиқарадиган сабаблар, омиллар жуда кўп. Шулардан энг муҳимларига тўхталмоқчиман. Тарихдан маълумки ўтиш даврида жамиятда, давлатда жуда кўп қийинчиликлар юзага келади. Ҳозир Республикамизда социализм деб аталмиш маъмурий-буйруқбозлик давлат тузумидан — демократик ҳуқуқий давлат барпо қилиш сари изчил, дадил қадам қўйилмоқда. Бу мустақил Ўзбекистон учун тарихда ўтиш даври ҳисобланади. Ўтиш даврида эски дунёқараш ва янги дунёқараш ўртасида ҳар хил қарама-қаршилик пайдо бўлади. Таъминотларда узилишлар бўлади. Бундай оғир даврдан кимлардир бойлик орттириш дардида фойдаланмоқчи бўлади. Оқибатда билиб-билмай турли жиноятларга қўл уради.

Иттифоқнинг тарқалиши ўзаро иқтисодий алоқаларнинг узилишига, ўз навбатида ишлаб чиқаришнинг кескин камайишига олиб келди. Иқтисодий қийинчилик ўзгаларнинг мулкларини турли нопок йўллар билан талон-тарож қилишнинг кўпайишига, чайқовчиликнинг авж олиб кетишига олиб келди. Бу салбий ҳолатлар жиноятнинг ошишига омил бўлади. Ҳақли савол туғилади. Халқнинг ҳаққига хиёнат қилганлар ўз жазосини олаяптими?

Тўғриси, кейинги ўн йилликларда судьяларимиз адолатпарварлик йўлидан бориб, баъзи жиноятчиларга енгиллик беришга эътиборни қаратдилар. Судланганларга шартли жазо бериш, ҳукмни ижросини кечиктириш амалда кўп қўлланди. Охир оқибатда бу ўз навбатида жиноятчиликнинг кўпайишига олиб келди.

Охирги йилларда кўплаб жиноятлар «ёпиғ»лигича қолмоқда. Шу йилнинг ўтган ярмида ҳар беш жиноятнинг бири очилмай қолган. Жавобгарликка тортилмай қолган жиноятчилар эса яна бошқа оғирроқ жиноятларни содир этишмоқда. Бундан фақат халқимизгина озор чекяпти. Кимлардир қилғиликни қилиб тараллабедод қилиб юрибди. Ўзгалар ҳисобига яшамоқчи бўлган ўғри, муттаҳамларнинг кўпчилиги ҳеч бир жойда ишламайдилар.

Ҳозир баъзи завод, фабрикалар учун хом ашёларнинг етишмаганлиги туфайли иш жойлари қисқармоқда. Еки умуман, беркитилмоқда. Бу ўз навбатида ишсизлар сонини кўпайишига, шу билан бирга жиноятчиларнинг ҳам кўпайишига сабаб бўлмоқда. Бекорчидан худо безор деб халқимиз бежизга айтмайди. Чунки ишсиз киши ўзини, оиласини боқиши керак. Шунинг учун уларнинг айримлари ўғирлик ва бошқа жиноятларни содир этмоқдалар. Шу йилнинг биринчи ярмида ҳеч қаерда ишламаган ва ўқимаганлар ҳар тўртта жиноятдан бирини содир қилган.

Жиноятчиликни келтириб чиқарадиган асослардан яна бири оилада, ишда, ўқув юртларида таълим-тарбия ишларининг пастлигидир. Кўп ҳолларда баъзи ота-оналар фарзандларининг юриш-туриши устидан назорат олиб бормайдилар. Қачонки, фарзандининг иши милицияга ёки судга тушгач кўзлари очилади. Аммо, бунда вақт кеч бўлган бўлади. Далилларга мурожаат қиладиган бўлсак, шу йилнинг биринчи ярмида умумий судланганлардан 8,5 фоизи вояга етмаганлардир.

Республика Президенти И. Каримовнинг жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш ташаббуси барча ҳуқуқшунослар учун дастуруламал бўлиши керак. Туман, шаҳар судларини жиноятчиликка қарши олиб бораётган иши, жиноятчиларга тайинланаётган жазо амалиёти ўрганилганда баъзи судларда раҳмдилликка йўл қўйилаётгани аниқланди. Бу эса кутилган ижобий натижани бермаяпти. Жиноятчиликка қарши курашда ва унинг олдини олишда энг муҳим масала бу — жиноятчиларни қилмишига яраша, уларни оилавий аҳвол, шарт-шароитини ҳисобга олиб адолатли жазо тайинлашдан иборат. Агар жиноятчини қилмишидан кўпроқ жазо тайинланса, у давлатдан, одил судловдан норози бўлади. Уларга нисбатан ишончсизлик пайдо бўлади, енгил жазо тайинланса, жиноятчилар жавобгарлик ҳиссини сезмайди. Республика Олий суди «иш»ларни адолатли кўришда туман, шаҳар, вилоят судларига тегишли кўрсатмалар бермоқда. Натижада жазо чоралари анча кўчайтирилди. Лекин биринчи марта жиноят содир этган, вояга етмаган ёшларга ҳам уларни айбига пушаймонлиги ва бошқа енгиллаштирувчи ҳолатлар ҳисобга олинмасдан баъзи ҳолларда асоссиз уларга қамоқ жазолари тайинлаш ҳоллари ҳам учраб турибди. Ёшлар бизнинг келажагимиз, уларни қамоқ жойларига юбориш ўрнига, уларни қайта тарбиялаш чораларини кўриш лозим. Қамоқ билан эса ҳеч кимни тарбиялаб бўлмайди.

Албатта, оғир, қасддан жиноят содир этган шахсларга, ҳоҳ улар ёшлар бўлсин, ҳоҳ аёллар бўлсин, менинг назаримда шафқат бўлмаслиги керак. Адолат тарозиси тўғри ишлаши шарт. Акс ҳолда турли норозиликлар бўлиши мумкин.

Шу йилнинг ўзида ишда жиддий камчиликларга йўл қўйгани учун 9 судья муддатидан олдин вазифаларидан озод қилиндилар. Инсонлар тақдирини ҳал қиладиган халқ судьяларининг хато қилишига ҳақлари йўқ. Ноҳақ ўқилган ҳукмнинг эса ўрнини бирон нарса билан тўлдириб бўлмайди. Бундай ўз ишига виждонан ёндошмайдиган судьяларни аниқлаш ва уларнинг ўрнига принципиал, адолатли, ҳалол судьяларни тайинлаш давом этмоқда. Президентимиз И. Каримов «Халқ очликка, ночорликка, ҳамма нарсага чидаши мумкин. Лекин билиб қўйинглар, адолатсизликка чидамайди» деган гаплари барча судьялар учун тегишлидир.

Одам ўлдириш, болаларни ўғирлаб пул талаб қилиш каби оғир жиноятларнинг тури республикамизда баъзи ўзлигини йўқотган кимсалар томонидан содир қилинмоқда. Бу ҳақда вақтли матбуотлар бот-бот чиқишлар қилмоқда. Бонг урмоқда.

Ҳақиқатан сўнгги йилларда жуда раҳмсизлик билан болаларни ўғирлаб кетиб, уларни қайтариб бериш учун жуда кўп миқдорда пул талаб қилиш жиноятлари содир қилинмоқда. Шариат қонунларида ҳам, ҳозирги амалдаги қонунларда ҳам бундай шахсларга қарши шафқат йўқ.

Ўзингиз ўйланг, фарзанди ўғирланган ота-она қандай ҳолга тушиши мумкин. Ўша дамда қайси ота-она пулини аяйди. Керак бўлса жонини ҳам беради. Азалдан бундай ишни қилганлар учун ўлим жазоси белгиланган. Ҳозир дунёнинг 36 мамлакатида ўлим жазоси бекор қилинган. Аммо, бировларнинг бегуноҳ болаларини ўлдирган кимсалар олий жазога муносибдир.

Муштарийлар муҳокамасига иккита мисол ҳавола қилмоқчиман. Ж. Бекмурзаев — 1966 йили туғилган, ишчи. Оразбоева Гулистонга уйланиб, у билан бирга яшаб, 1991 йили ажрашиб кетган. 1992 йили ёзда у Оразбоеванинг онаси Д. Мирзамуратовага «агар қалинни қайтариб бермасанг оила аъзоларингни ўлдириб кетаман» деган мазмунда хат ёзган. Сўнгра Нукус шаҳрига келиб онаси М. Бекмурзаеванинг уйида ётиб қолган. 1992 йил 28 сентябрь куни кечқурун Г. Оразбоева ва унинг оила аъзоларини ўлдириш мақсадида, уларнинг уйига келган. Лекин уйга кира олмасдан, шу уйнинг ташқарисидаги хонада тунаган. 29 сентябрь куни соат 13 ларда Г. Оразбоева тушликка уйига келганда Ж. Бекмурзаев уни укаси Алламжарни кўз олдида жуда раҳмсизларча бошига бир неча марта урган. Натижада Г. Оразбоева бош миясидан оғир жароҳат олиб, миясига қон қуйилиб ўлган. Ж. Бекмурзаев опаси Оразбоевани ҳимоя қилмоқчи бўлган Алламжарни ҳам бўғиб ўлдирган. Шундан сўнг Ж. Бекмурзаев Г. Оразбоеванинг онаси Д. Мирзамуратовани ўлдириш мақсадида уни келишини уйда кутиб ўтирган. Шу вақт у уйни тинтиб, бир шиша арoқ топиб, ярмини ичган. Д. Мирзамуратова уйига келганидан кейин қалин пулларини қайтариб бермагани учун, темир труба билан унинг ҳам бошига бир неча марта уриб, у йиқилганидан кейин ҳам томоғидан бўғиб, уни ҳам ўта раҳмсизлик билан ўлдирган.

Шундан кейин Ж. Бекмурзаев марҳумларнинг қулоқларидаги зиракларини, қўлларидаги узукларни, бўйнидаги тилла занжирларни, жами 40495 сўмлик қимматбаҳо буюмларни ечиб олган. Кейин уй ичига кириб, сандиқни бузиб ундан 8636 сўмлик кийим-кечакларни олиб кетган. Шундан кейин Ж. Бекмурзаев ўзининг содир этган жиноятларини яшириш мақсадида содир бўлган уйнинг газини очиб қўйиб, телевизорни ишлатиб кетган. Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди ҳукми билан юқорида содир этилган жиноятлари учун Ж. Бекмурзаев олий жазо — ўлим жазосига маҳкум этилган.

Суднинг бу ҳукми Республика Олий суди жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг 1993 йил 1 апрелдаги ажрими билан ўзгаришсиз қолдирилган.

Яна бир мисол. 1967 йили туғилган, ҳеч қаерда ишламайдиган Х. Тошев 1992 йил 22 май куни Чимкент вилояти Кентов шаҳрида бўлиб, Абдусаматовларга таниш бўлганидан фойдаланиб, ўғлини пул эвазига қайтариб бериш мақсадида Абдусаматовнинг 1980 йилда туғилган ўғли Давлатни «коптoк олиб бераман» — деб алдаб Тошкент шаҳрига олиб келади. Сўнг ўзининг таниши К. Мамажоновнинг уйига олиб келади. Шундан сўнг Х. Тошев Абдусаматовдан ўғли учун товламачилик йўли билан кўп миқдорда пул олиш мақсадида ўз танишлари А. Саидов ва З. Расуловлар билан жиноий гуруҳ тузади. 1992 йил 23 май куни Абдусаматовга қўнғироқ қилиб, ундан ўғли Давлатни қайтариб бериш учун 24 май куни соат 19 да Тошкент шаҳридаги жанубий вокзалга 40000 сўм олиб келишни талаб қилади.

Шу келишувга кўра Тошев, Саидов ва Расуловлар Жанубий вокзалга келишиб, аввал Саидов, кейин Расулов Абдусаматовга учрашиб, келишилган пулни беришни талаб қилишади. Абдусаматов улардан аввал унинг ўғлини кўрсатишларини талаб қилиб, рад жавобини берганида Расулов уни алдаб, олдин 20000 сўмни беришни, ўғлини қайтариб олганидан кейин қолган 20000 сўмини беришини айтади. Абдусаматов уларга 20000 сўмни беради. Тошев, Саидов, Расуловлар пулни олиб ўзларининг яшаб турган уйларига бориб, олинган пулларни бўлиб олишган.

Шундан сўнг Тошев ўзининг жиноий ҳаракатларини давом эттириб, шу кун соат 23 яримларда Мамажоновнинг уйидан Давлатни олиб Қорасув канали томон келади. Раҳмсизлик билан Давлатнинг томоғидан қайиш билан бўғиб ўлдиради. Уни сувга ташлаб ўзи воқеа содир бўлган жойдан қочиб кетади.

Тошкент шаҳар судининг 1993 йил 15 январь кунидаги ҳукми билан Х. Тошев олий жазо — ўлим жазосига, А. Саидов ва З. Расуловлар ҳар бири 6 йилдан озодликдан маҳрум этишга маҳкум қилиндилар.

Бу ҳукм ҳам Республика Олий суди жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг 1993 йил 29 апрелдаги ажрими билан ўзгаришсиз қолдирилди. Бу иккала жиноят ўта разиллик ва раҳмсизлик билан содир этилган.

Яқинда Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллигини нишонлаймиз. Бу қисқа даврда Ўзбекистон ўзининг миллий урф-одатига мос жуда кўплаб қонунларни қабул қилди. Ўтган йили декабрь ойида Мустақил Ўзбекистоннинг асосий қонуни — Конституцияси қабул қилинди. Бу Конституция жаҳонни кўплаб давлат мутахассислари томонидан энг демократик Конституция деб эътироф этилди. Бўлажак сессияга «Суд тўғрисида»ги қонун лойиҳаси киритилмоқда. Шу йилнинг охиригача Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят процессуал, фуқаролик ва фуқаролик процессуал кодекслари лойиҳалари ҳам тайёрланиб, Олий Кенгаш сессияси муҳокамасига киритилади.

Ўйлайманки яқин йилда Собиқ СССР қонунларини ҳаётда тадбиқ қилишга ўрин қолмайди. Ўзимизнинг халқчил, адолатли, миллий урф-одатларимизга асосланган қонунларимиз амалда қўлланилади.

Ҳаётимиздаги турли-туман муаммолар, етишмовчиликлар баъзи одамларнинг билиб-билмай жиноят қилишига сабаб бўлмоқда. Айрим шахслар қилғиликни қилиб қўйиб судьялардан раҳм-шафқат сўрашади. Тавба-тазарру қилишади. Аммо, қилғиликни қилгандан сўнг жиноят содир қилиб бўлгач ҳаммаси кеч бўлади. Мен сўзимнинг сўнггида бир нарсани айтишни жуда истардим. Кимки жиноятга қўл урса, у ўз жазосини олиши шарт. Жиноятчилар шуни ёддан чиқармасликлари керак. Кўза кунда эмас, кунида синади. Шундай экан ҳар қандай жиноятчи учун жазо муқаррар.

Раймқул АЛИМҚУЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий судининг жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати раиси вазифасини бажарувчиси.

ЯПОНИЯДА, ДЎСТЛАР ҲУЗУРИДА

Яқинда Ўзбекистон Республикаси халқаро маданий маърифий алоқалар миллий ассоциацияси ҳайъати Японияда бир ҳафта давомида сафарда бўлиб қайтди. Жамоатчи мухбиримиз Ҳабибулла Убайдуллаев ҳайъат раиси Наим ҒОЙИБОВ билан учрашиб, суҳбатлашди.

— Муҳтарам Наим ака, «Юрган дарё, ўтирган бўйра» деган мақол бор. Сафар натижаларидан хурсандмисиз?

— Албатта хурсандман. Сафардан кўзда тутилган мақсадга эришдик. Ажойиб таассуротлар билан қайтдик.

— Ҳайъат аъзолари кўпчиликми?

— Ҳайъатимиз икки кишидан иборат эди. Ўша куни уюшмамиз йўли билан Республика тиббиёт мутахассисларидан 7 киши ва Тошкент Давлат Шарқшунослик институти япон филологияси куллиётининг 9 нафар талабаси тажриба алмашиш учун Японияга жўнатилган эдилар. Улар учун алоҳида дастур тузилган бўлса-да, умумий тадбирларда барчамиз иштирок этдик.

— Юртимиздан борган вакилларни қайси ташкилот қабул қилди?

— Бизни «Япония — Овроосиё мамлакатлари» ва Фукусима префектураси дўстлик жамиятлари меҳмонга таклиф қилган эдилар. «Япония — Овроосиё мамлакатлари» жамияти яқинда ташкил топган жамоатчилик ташкилотидир. Фукусима дўстлик жамияти билан Ўзбекистон жамоатчилиги ўртасидаги алоқалар эса анчадан бери давом этиб келаяпти.

— Фукусима дўстлик жамияти тўғрисида сўзлаб берсангиз.

— Яқин тарихга назар ташласак, СССР парчаланмасидан олдин Совет-Япон дўстлик жамиятининг Фукусима бўлими таъсис этилиб, мазкур жамиятлар ўртасида ҳамкорлик алоқалари ўрнатилган эди.

Республикамиз мустақилликка эришгандан сўнг ташкил этилган халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий ассоциацияси чет эллар жамоатчилиги билан дўстлик ришталарини янгича асосда қайта тиклади, шу жумладан Фукусима дўстлик жамияти билан ҳам ўзаро ҳамкорлик, борди-келди алоқаларимиз ривож топди. Ўтган қисқа давр мобайнида япониялик шерикларимиз билан ҳамкорликда бир неча тадбирлар ўтказилди. Шу билан бирга фукусималик ҳамкасбларимиз Ўзбекистон билан алоқаларини кенгайтириш учун махсус жамоатчилик ташкилотини тузиш заруратини инобатга олиб, Фукусима-Ўзбекистон маданий-иқтисодий алоқалар ассоциациясининг таъсис конференциясида ўтказиш ва 1993-1995 йилларга мўлжалланган ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги битимни имзолаши керак эди. Янги ассоциациянинг таъсис конференцияси «Фукусима» саройининг мажлислар залида ўтказилди. Иккала ассоциация ўртасидаги ҳамкорлик битим шу ерда имзоланди.

Фукусима-Ўзбекистон маданий-иқтисодий алоқалар ассоциациясининг Раёсатига 300 киши аъзо экан. Тиббиёт доктори, профессор, йирик жамоат арбоби Ц. Ито Ассоциация Раёсатининг раиси этиб сайланди. Таниқли жамоат арбоби, олимлар, бир неча партияларнинг вакиллари ҳам Раёсатга аъзо бўлиб кирдилар.

— Конференциядан бошқа тадбирлар ҳам бўлдими?

— Албатта, бизнинг Фукусима перефектурасида бўлишимиз муносабати билан икки кунлик илмий симпозиум ўтказилди. Ҳайъат аъзолари, соғлиқни сақлаш ходимлари ва талабалар гуруҳи симпозиум ишида қатнашдик. Симпозиумнинг биринчи куни мустақил Ўзбекистонга бағишланди. Сўз навбати менга берилганда мустақил Ўзбекистоннинг пайдо бўлиши ва ривожланиш одимлари, ҳурматли Президентимиз Ислом Каримов олиб бораётган ички ва ташқи сиёсат тўғрисида, республикамизнинг хорижий мамлакатлар билан, шу жумладан Япония билан ўзаро ҳамкорлик соҳасида амалга оширалётган ишлар хусусида, иккала ассоциация ўртасидаги ҳамкорликнинг келажак режалари ҳақида йиғилганларга сўзлаб бердим.

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, Президентимиз Ислом Каримовнинг Республикамиз матбуотида эълон қилинган бир неча мақолалари япон тилига таржима этилиб, симпозиум қатнашчиларига тарқатилган. Бу ҳол симпозиум мавқеини ғоят кўтариб юборди. Ўзбекистон ҳақидаги тасаввурлар равшанлантирилди.

Симпозиумнинг иккинчи куни тиббиёт масалаларига бағишланди. Унда ўзбекистонлик ва япониялик мутахассислар оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, соғлиқни сақлаш хизмати билан боғлиқ масалаларни биргаликда муҳокама қилдилар.

Бизни Фукусима перефектурасининг губернатори жаноб Сато Эйсако қабул қилди. У икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий алоқаларнинг янада равнақ топиши учун ҳаракат қилажагини маълум қилди.

Биз ҳам қадимий Буюк Ипак йўли орқали юритилган тарихий алоқаларимизни ҳозирги кунда давом эттиришимизга имконият туғилаётганлигидан мамнунлигимизни изҳор этдик.

— Демак, Японияга қилган сафарингиз давомида фақат маданий ҳамкорлик алоқалари эмас, қолаверса иқтисодиёт ва тижорат билан боғлиқ масалалар ҳам муҳокама қилинган экан-да...

— Гапингиз жуда тўғри. Ҳозирги давр айнан шуни тақозо қилади. Бу соҳалар нафақат Япония билан, айни чоғда Хитой, Ҳиндистон, Покистон, Мўғулистон ва бошқа мамлакатлардаги шерикларимиз билан имзоланган битимларда ҳам ўз аксини топган.

— Фукусимада бўлган учрашувлардан қайси бири самарали дейиш мумкин?

— Бўлиб ўтган учрашувларнинг барчасидан қониқиш ҳосил қилдик. Ҳайъатимиз аъзоларини Фукусима мэри жаноб Сонти Йошида қабул қилди. Биз шаҳар савдо-саноат палатасида, қишлоқ хўжалиги концернида, аёллар коллежида, тиббиёт институтида, Фукусима телевидениесида бўлдик. Мазкур учрашувларда касбдошларнинг сайру-саёҳат алмашуви ҳаракатини, япон, ўзбек ва рус тилларини ўрганишни амалий жиҳатдан йўлга қўйишни, шу мақсадда ўқитувчилар ва талабалар айрибошлик алоқаларини ривожлантириш хусусида фикрлашиб олдик.

— Сезишимча, Японияга сафарингиз жуда фойдали ва сермазмун бўлган.

— ...Шу билан бирга жуда «вақти зиқ» сафар деган бўлардим. Сабаби, учрашувлар, қабул маросимлари, суҳбатлар жуда кўп бўлди. Ҳамфикрлик сезилиб турганда, айниқса бизнинг республикамиз мустақиллигини хорижлик ҳамкасбларингиз севинч билан қутлаётганликларини кўрганда киши чарчоқни унутар экан.

— Ассоциациялар ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик истиқболларига тўхталсангиз.

— Айтганимдек, япон томони билан ўтказилган музокаралар натижасида имзоланган битим асосан яқин келажакни ўз ичига олади. Унинг асосини маданий, иқтисодий соҳалар бўйича ҳамкорликни давом эттириш ишбилармонлар, ёшлар, шифокорлар гуруҳи, «дўстлик карвонлари» айрибошлаш каби тадбирлар ташкил этади. «Япония — Овроосиё мамлакатлари» жамиятининг илтимосига кўра, Ўзбекистонда қўшма корхоналар қуриш бўйича шерик ташкилотлар танлаймиз, кўргазмалар ташкил этамиз.

Касб-кор сайру-саёҳати соҳасида алоқаларни йўлга қўйиш мақсадида муҳим тадбирлар ишлаб чиқмоғимиз зарур.

— Япон халқининг Ўзбекистонга қизиқиши қандай?

— Сафар давомида японияликларнинг мустақил Ўзбекистонга, халқимиз ҳаётига қизиқиши кучлилигига тўла ишонч ҳосил қилди. Кези келганда шуни алоҳида қайд қилиш керакки, мамлакатнинг қай гўшасида бўлмайлик, мезбонлар Ўзбекистонга, ҳайъат аъзоларига самимий ҳурмат, шарқона меҳр-муҳаббат кўрсатдилар. Ҳайъатимизга билдирилган ҳурмат белгиси сифатида, камтарлик юзасидан ноқулай бўлса-да, биргина мисолни келтириб ўтмоқчиман. Менга Фукусиманинг «Дўстлик элчиси» деган фахрий гувоҳномаси топширилди. Унда:

«Жаноб Наим Ғойибов, Сизнинг мамлакатингиз билан Японияннинг Фукусима префектураси ўртасидаги ўзаро ишонч ва дўстлик алоқалари мустаҳкамланаверсин. Бутун дунёда ўзаро алоқалар ва тинчликнинг гуллаб-яшнашини тилаймиз. Сизни Фукусима префектурасининг «Дўстлик

СУРАТЛАРДА: ўзбекистонлик меҳмонларни япон хонадони остонасида кутиб олиш пайти; меҳмонларга ана шундай такаллуф билан чой узатилади.

(Давоми 4-бетда).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

УЛКАН ҚЎЗИҚОРИН

● ЧЕЛЯБИНСК шаҳар меҳнат таъминоти марказида ишловчи Виктор Пласкин яқинда ёмғирдан сўнг сайр қилиб юрганда ғаройиботга дуч келди. У қариқиз барги остига «яширинган» улкан қўзиқоринни кўриб, кўзларига ишонмади. Ахир унинг оғирлиги 9 килою 310 грамм чиқди-да.

БАЛИҚ ОДАМЛАРГА ҲУЖУМ ҚИЛДИ

● АП агентлигининг хабар беришича, Флорида қирғоғида улкан балиқ одамларга ҳужум қилди. Надин Клоер оиласи билан денгизда сайр қилиб, қармоқда балиқ тутаётганди. Бир пайт қармоққа балиқ илинган ва уни Клоер тортаётган ҳам эдики, икки ярим метрли барракуда ўқдек «учиб» келиб қайиққа чиқиб олди ва Клоер билан «жанг»га киришди. Натижада Надиннинг 200 та жойи лат еди. Яхшиямки Надиннинг оила аъзолари ёрдамга келишди. Эшкаклар билан уришиб, зўрға денгизга улоқтиришди.

Маълум бўлишича, барракуда балиғи одамларга бекорга ҳужум қилмаган экан. Ахир барракуданинг ўлжасини Клоер қармоқда тортиб олган экан-да.

ЯРИМ АСРДАН КЕЙИН ҚАЙТАРИЛГАН ТЎЙ

● АМРИҚОНИНГ Теннесси штатидаги шаҳарчалардан бирида яшовчи Эдгар Уильямс ҳозир 81 ёшда, Кэтрин Уильямс эса 77 да. Улар яқинда яна қайтадан турмуш қуришди.

Бундан 51 йил муқаддам улар ажрашишган ва турли шаҳарларга кўчиб кетишганди. Ярим аср бир-бирини умуман кўришмаган. Иккаласи ҳам оилали, ували-жували бўлишган. Биринчи никоҳни ёшликдаги хатолик деб билишарди. Бироқ, тақдирни қарангки, 51 йилдан сўнг уларни яна учраштирди ва... бир-бирини яна севиб қолишди. Натижада бу севги турмуш ипларини яна боғлашга замин яратди.

«Эдгар менинг биринчи севгилим ва ҳозирги севгим аввалгисидан ҳам кучлидир, энди ҳеч ажрашмаймиз», деди Кэтрин, никоҳ тўйида.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

Истанбул Туркиянинг гўзал шаҳарларидан бири. У шундоққина денгиз бўйида жойлашган .Бу шаҳар яна шуниси билан машҳурки у икки қитъани бирлаштириб туради.

Истанбул шаҳридаги тайёрагоҳ Ота Турк номи билан юритилади.
СУРАТДА: тайёрагоҳдан шаҳарнинг кўриниши.

Суратчи Муҳаммад АМИН.

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

Грузия Республикаси қуролли кучларининг матбуот марказидан РАТА—ТАСС мухбирига хабар қилинишича, 2 август куни соат 16 лар атрофида Гумиста йўналишида Грузия қўшинларининг марралари томон бораётган 15 жангаридан иборат гуруҳ аниқланди.

Грузия томони агар гуруҳ икки соат ичида тўхтамаса, унга қараб ўт очилади, деб огоҳлантирди.

Бу ҳолатни кузатиб турган уч томонлама назорат гуруҳи кузатувчиларининг сўровига Гудаута томони қониқарли жавоб бермади.

Матбуот маркази Россиянинг айрим оммавий ахборот воситалари Абхаз манбаларига асосланиб берган Грузия қўшинларининг ҳужуми тўғрисидаги хабарларни асоссиз, дея рад қилди.

Шимолий Кавказ демократик кучлари ассамблеясининг ижроия қўмитаси Москвада фавқулодда йиғилиш ўтказишни режалаштирган.

Россия Федерациясининг фавқулодда вазиятлар бўйича давлат қўмитаси раиси, Абхазиядаги вазиятни изга солиш бўйича бирлашган комиссиянинг Россия қисми раҳбари Сергей Шойгу Сочидан Сухумига учиб кетди. У ерда Абхазияда ўт очишни тўхтатиш бўйича битимларни амалга ошириш мақсадида тузилган тезкор штаб ишини ташкил қилиш ҳамда тинчлик ўрнатувчи халқаро кучларнинг Россия қисмини шакллантириш масалалари муҳокама қилинади.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МУЗЕЙИГА ҚИЗИҚИШМОҚДА

И. В. Савицкий номидаги Қорақалпоғистон Давлат музейи директори М. Бобоназарова АҚШда бўлиб ўтган «Амриқо маданий марказлари ва музейлари» халқаро дастурида иштирок этди.

— Ўтган йил кузда АҚШнинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Генри Ли Кларк бошлиқ бир гуруҳ элчихона ходимлари музейга ташриф буюрган эди, — деди М. Бобоназарова ЎзА мухбири билан суҳбатда. — Бу йил кутилмаганда таклифнома олдим. Сафаримга Амриқо ЮСИА ахборот агентлиги ва «Фелпс стокс» жамғармаси ҳомийлик қилди. Анжуманда Россия, Литва, Латвия, Эстония республикаларидан ҳам вакиллар қатнашди. Учрашувлар ғоятда сермазмун ўтди. Вашингтон, Нью-Йорк, Сан-Франциско, Форта-Уэрта, Чикаго, Окленд музейлари ва галереяларида, Эндрю Карнеги номидаги машҳур маданият марказида бўлдик. Дунё миқёсидаги энг йирик ва бой музей — метрополитендаги асори-атиқаларни завқ-шавқ билан томоша қилдик. АҚШ миллий галереяси, маданият институти, хусусий музейларни ҳам бориб кўрдик.

Амриқоликларни бизнинг музейларимиз жуда қизиқтирар экан. Анчагина таклифлар бўлди. АҚШ конгресси аъзоси сенатор Рид миллий галерея раҳбарлари олдига Қорақалпоғистон музей кўргазмасини ташкил этиш вазифасини қўйди.

Шунингдек, Тайван, Сингапур ва Жанубий Кореяда музейимиз кўргазмаларини ташкил этишга келишилди.

Дарҳақиқат, хорижликларни Қорақалпоғистон музейи қизиқтириб қолгани бежиз эмас. Бу ерда дунёнинг ҳеч бир давлати мозийхонасида учрамайдиган ягона нусхадаги экспонатлар бор.

Қ. ШОНИЕЗОВ.

Истиқлол мушоираси

Мирзо КЕНЖАБЕК

Ўзбекистон

Оппоқ қайинларга бўлдим ошино,
Сайр этдим мен баҳри жаҳаннамларни.
Менинг шеърларимда товланди ҳатто
Беқарор Африка саванналари.
Саҳрои Кабирда ёзсам кўнглимни,
Руҳимда чинордай турдинг кўкариб.
Ғафур Ғулом бўлиб нечун мен сени
Бир умр бошимда юрдим кўтариб?
Зардуштий эдим мен — қутлуғ ўт ўзинг,
Бутпараст бўлдим мен, санам-бут ўзинг.
Сенсан эътиқодим, ўзингсан тангрим,
Мангу сиғинмоққа лойиқ юрт — ўзинг.
Ернинг ҳар бурчида одамлар гоҳо
Менга ўз тилимда сўйлар, гумон йўқ:
Ўзбек кўп бутун Ер юзида, аммо
Оламда бошқа ҳеч Ўзбекистон йўқ!
Қадрингга тасаддуқман, кел, кўзингдан ўпайин,
Она тилим жон, деган рост сўзингдан ўпайин,
Истиқлол шабодаси мудроқ қалбни уйғотган
Эрк йўлига олтинмас, ширин жонни тутайин.
Бошга тож кийдирайин, белга белбоғ боғласин,
Моҳлар ойим ой бўлиб, яхши йўлга чоғласин,
Ўзбек номи таралсин, етти иқлим жаҳонга,
Бобуржонни топганим душман дилин доғласин.
Бозорларга айланмас инсоф-диёнат қадри,
Бугун-эрта йўқ бўлар Ўзбекистоним дарди,
Дардларга полвон халқим яшар доим омонда,
Эгилса ҳам синмаган Туроннинг асл марди.

Абдулла ЖАЛИЛ

Ватан

Мен йўқ эдим бу олам аро,
Руҳим ҳам йўқ, йўқ эди таним.
Кўз очганман сенда, Ватаним,
Дилга меҳринг бўлиб жо-бажо.
Бу дунёда агар, Ватаним,
Сен бўлмасанг бўлиб нетарман.
Агар зарур бўлса сен учун
Яна йўқлик сари кетарман...

Маҳмуд ТОҲИР

Омонлик тилайман

Тонгда юрагимда уйғонган армон,
Гулнинг япроғида титраб турган жон.
Кўзларимга сиғмаган ер, эй осмон,
Мен сизга омонлик тилайман.
Мени тарк этмайди бир ўй, бир истак,
Дунёга чинқириб келган, эй гўдак,
Бу кўҳна Туронга бир Темур керак,
Мен сенга омонлик тилайман.
Мудом ҳақиқатга ташна бу очун,
Ўзбекка ўзлигин англатмоқ учун,
Эркин, Абдуллалар керакдир бугун,
Уларга омонлик тилайман.
Аёлларга Биби Ойша иймони,
Эрларгами — Муҳаммаднинг виждони.
Кимки унутмаган ҳақни, худони,
Мен сизга омонлик тилайман.
Кундуз кулиб турган бобо қуёшим,
Тунда шамчироғим, ойим йўлдошим,
Маломат тошида қолган бу бошим,
Мен сизга омонлик тилайман.
Кунда тин олармиш болта тушгунча,
Бўғзига фарёди сиғмаган қушча,
Бўзлаб ол, у қонхўр сайёд келгунча,
Мен сенга омонлик тилайман.

Мукаррама ҒАНИЖОН қизи

Ўзбегим

Илк баҳор нафасидан чучмомолар қидирдим,
Тун сузилса, осмондан оймомолар қидирдим,
Озодликни бахт деган ғунчаларга термулиб,
Тушларимда илоҳий чин момолар қидирдим.
Юрагимга тош бўлди ул таъна маломатлар,
Ўз кўзини ўйса гар бу қандай адоватлар,
Тузинг ичиб туфласа, қадрингга йиғлайсану,
Аллоҳ қўлласин сизни, қадди расо қоматлар.

Инобат НОРМУРОДОВА.

Бахт юки

Бир тонг менга совға қилди,
Узуқ-юлуқ саҳаргача
тушларнимас,
Ол шафақдай лов-лов ёнган
Онам кийган куйлагини.
Бир Тонг менинг кипригимда
майса солди
Ҳар лаҳзада учиб юрган
Ҳушларнимас,
Покиза руҳ,
Барқут гилам,
Орзуларнинг зангор-зангор
Кўкламини.
Бир тонг қуёш йўлларимга
гулдай сочди,
Армон сочин ёйиб юрган куйларнимас,
Озурда жон,
ширин азоб,
Минг бир тарҳда садо берган Тунларини.
Бир тонг менга наво берди.
Дилбар қўшиқ —
Эрта баҳор қоялардан эриб тушган
Қорларнимас,
Бахмал йўлдан юриб келган
Момом айтган ўланлари,
унларини.
Бир тонг менга совға қилди
Олтин бешик,
Елкасида ой кўтарган,
Остонада қуёш кулган
Кунларини!!!

Олимжон БЎРИЕВ

Турон

Ватан яшаш майдони эмас,
У муқаддас илоҳий эҳсон,
Ватан асло инсонни демас,
Уни деган ҳар бир тирик жон.
Ватанфуруш эрур ул одам,
Эл қайғусин чекмаса агар,
Ёниб-ўчиб умри мисли шам,
Айламаса юртни мунаввар.
Калтабин-у, доғули ҳар зот,
Еб ичди-ю, қорин қашлади.
Шундоқ буюк Туронни ҳайҳот,
Парча-парча қилиб ташлади.
Ёдга келар буюк Жаҳонгир,
Гулбоғ эди азалий Турон.
Буюк туркий миллатни тақдир,
Айлагандир доим ҳукмрон.
Парчаланган Темур давлати,
Совурилган хазина-ю ганж.
Боёнлиг-у мулук сарвати
Қайтиб келмас ҳеч маҳал беранж.
Ўзбекистон — она диёрим,
Доим бурқан шуҳрат-у шонга.
Қўллагайдир парвардигорим,
Айланурсан буюк Туронга!

Келгуси сонда:

- ИСИРИҚ ТУТАТГАН ҚИЗ
- ОЧҚЎЗ Л И К СИРТМОҒИ

ТАНТАНАНИ ОЧАР КАРНАЙ САДОСИ

(Боши 1-бетда).

чиқади. Табиатнинг мўъжизасини қаранг, сувнинг иссиқлик даражаси 63 атрофида. Кўпчилик, ўзича даволаниб кетишарди. Ҳозир шароитни яхшиладик. Майдонни бироз кенгайтириб, ҳар хил гуллар, дарахтлар экдик. Қачонгача энди «олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ», деб юрамиз. Келажакда бу ерда катта санатория ташкил этмоқчимиз.

— Сенатор Кохран ташаббуси билан Америко Қишлоқ хўжалик вазирлиги Республикамиздан бир гуруҳ мутахассисларини тажриба алмашиш учун таклиф қилганди. Шу мутахассислар қаторида мен ҳам Америконинг Вашингтон, Техас, Мирланде штатларида бўлиб, қишлоқ хўжалигидаги олиб борилаётган ишлар билан танишдим. Пахта, чорва, боғдорчилик соҳасида улардан кўп нарса ўргансак арзийди. Университет ва билим юртларида бўлган учрашув, илмий мунозараларда қатнашган йирик олимлар, бизнесмен-ишбилармонларнинг Ўзбекистон келажаги ҳақидаги яхши фикрларини эшитиб, кўнглимиз тоғдек кўтарилди.

— Муборакликларни санъатсевар халқ дейишади...

— Нимани назарда тутаётганингизни сездим. «Туркистон» кунлари қандай ўтади, демоқчисиз-да. Бу ёғидан ташвиш тортманглар. Биз истиқлолимизнинг икки йиллигини муносиб кутиб олиш учун астойдил тайёргарлик кўряпмиз. Меҳмонлар тушган автобус Муборак ҳудудига кирганда янграйдиган карнай-сурнай овози байрамнинг бошланганлигидан хабар беради. Шодиёнанинг давомини эса боргандан кейин ўз кўзларингиз билан кўрасизлар.

Сирожиддин РАУФ гурунглашди.

Газета саҳифаланаётганда:

Ҳодиса

Йўлакдаги бензин

Куни-кеча ярим тунда Тошкент шаҳар 7-Қўйлиқ даҳасидаги 6-уйда истиқомат қилувчи Люся Ким 36 ёшида фожеали тарзда ҳалок бўлди. Йўлакда сақланаётган бензин портлаши натижасида рўй берган ёнғин бутун бир оиланинг совурилишига сабаб бўлди. Люся омон қолиши мумкин эди... Ахир спортчи аёл учун иккинчи қаватдан сакраб тушиш нима деган гап! Лекин Люся даҳшатли портлаш овозидан қўрқиб, айвондаги супа остига яшириниб олган 6 ёшли ўғилчасини олов орасидан узоқ қидирди ва ўзи ҳам ўт бўлиб ёнди. Ҳозир унинг эри ва ўғли оғир аҳволда...

Шифокорлар Люсянинг 95 фоиз ёнганини қайд этишиб, унинг шу аҳволда ҳам умрининг сўнгги лаҳзаларигача ўғилчасининг тепасида типпа-тик турган ҳолда жон берганини айтишди. Олов ҳамма нарсани куйдирса ҳам она меҳрини куйдиролмас экан.

З. ЭГАМБЕРДИЕВА.

Улар учрашувда қатнашадилар

Раҳимжон куйлаганда...

Раҳимжон ака жуда камтар, камсуқум одам. Ҳатто бу ҳислат шу даражадаки, тўғриси, кўпчилигимиз у кишини яхши танимаймиз ҳам. Ваҳоланки, бу санъаткор ижро этган кўплаб қўшиқларни ёд олиб, хиргойи қилиб юрамиз. Баъзан шунақасиям бўларкан, ойнаи жаҳонда кунора кўриниб турадиган «таниқли» хонандалар кўп. Уларни тез-тез кўраверганимиздан худди қўшнимиздек яқин бўлиб қолишган. Аммо аянчли томони, минг уринсак-да, бу хонандаларнинг бирорта ҳам қўшиғини эслай олмаймиз. Раҳимжон аканинг бахти эса айни шу қўшиқларининг машҳурлиги билан белгиланса ажаб эмас.

«Тинч, омон бўлса», «Маликам», «Атиргулнинг тикони...» каби ашулалари радио тўлқинлари орқали таралиб, дарров кўнгил мулкимизга айланиб қолганлигини бир эсланг. Ёки шоир Эркин Воҳидов сўзи билан айтиладиган «Ўзбегим» қўшиғини ҳаммамиз ички бир ғурур билан мазза қилиб эшитмаганмизми? Унинг ҳам илк ижрочиси лирик хонанда Раҳимжон Исмоилов бўлган эди. Бу қўшиқ ҳозир ҳам мухлислар қалбига олам-олам завқ бағишламоқда.

Юқоридаги сўзларни ёзишдан мақсад кимнидир кўкларга кўтариб мақташ эмас. Халқнинг ўзи ҳамма хонандаларнинг имкониятини, истеъдоди қандай эканлигини яхши билади. Ниятимиз — Муборакда ўтажак «Туркистон» кунлари»да Раҳимжон Исмоилов ҳам иштирок этишидан муштарийларни хабардор этиш. Хушовоз хонанданинг янги хонишларидан баҳраманд бўламан деганлар байрамга марҳамат қилинг.

Қилич ютадиган одам

Бизнинг ўлкамиз мўъжизаларга, мўъжизакор одамларга бой. Шунинг учунми, унча-мунча ҳодисаларга лоқайд қўл силтаб қўя қоламиз. Бироқ... Бироқ Йўлдош Жўраев ҳақида эшитган, унинг ғаройиб томошаларида бўлган кишилар беихтиёр ҳайрат оғушига сингиб кетмай иложлари йўқ.

Йўлдош Жўраев... қилич ютади! Ҳа, ишонаверинг, нақ 82 сантиметр узунликдаги шамширни ёғ бўлагидек ютиб юборади! Аммо, бу мўъжизакор инсоннинг ғаройиб фаолияти бу билан чекланмаган, албатта.

Йўлдош Жўраев шампан виносини пиёлага қуйиб... ичиб юбормайди, балки нигоҳи билан ёқиб юборади. Е ишонмайсизми? Керак бўлса, ҳар қандай узунликдаги йўғон арқонларни кесиб, худди ўша жойидан яна ҳеч бир из қолдирмай улаб қўя қолади.

Йўлдош Жўраев Ўзбекистон Республикаси Улуғбек номидаги истеъдодли ёшларни қўллаш Жамғармаси ташкил этган «Истеъдодларни излаймиз» кўрик-танловининг ғолиби — турган-битгани сиру-синоат одам.

Катта тантана муносабати билан Муборак шаҳар истироҳат боғида йиғилган томошабинлар шу куни кўз кўриб, қулоқ эшитмаган мўъжизаларнинг гувоҳи бўлишади.

Улфатлар чойлашиб ўтирган жойдан
Рўзғор ташвишлари буткул наридир.
Пайғамбар қадами теккан бу маскан —
Таъмадан, ғийбатдан анча ҳолидир.

Муҳаммад АМИН сурати.

ХАЛҚАРО МАЙДОНДА

Швецарияда бўлиб ўтган ҳудудлараро шахмат турнирида 95 йил Жаҳон чемпиони унвони учун кураш олиб борувчи даъвогарлар аниқланди. Бундай шарафга муяссар бўлган ўн шахматчининг номларини келтирамиз: Борис Гельфанд (Белорусь), Пауль ван дер Стеррен (Голландия), Гата Камский (АҚШ), Владимир Крамник, Валерий Салов, Александр Халифман (ҳаммаси Россиядан), Майкл Адамс (Буюк Британия), Жоэль Лотье (Франция), Леонид Юдасин (Исроил), Висванатхан Ананд (Ҳиндистон).

Биринчи ўринни олган белоруслик Гельфанд 13 имкониятдан 9 очко олди. Кейинги саккиз иштирокчида 8,5 тадан очко, Анандда эса — 8. Шунингдек Алексей Широв (Латвия), Владимир Епишин (Россия), Иван Соколов (Босния ва Герцеговина), Василий Иванчук (Украина) ва Смбат Лпутян (Арманистон)ларда ҳам 8 тадан очко бор. Бироқ улар қўшимча кўрсаткичлар бўйича 11-15 ўринларини олиб, даъвогарлар рўйхатидан жой ололмадилар.

ФИДЕнинг бу мусобақасида 73 шахматчи иштирок этганди. Унда биттагина аёл шахматчи — Венгриядан Юдит Полгар ҳам қатнашди. Юдит ўзини яхши томондан кўрсатиб, умумий ҳисобда 7,5 очко тўплади.

Таътил мавсуми

Ўқитувчилар дам олишда

Наманган вилоят касаба уюшмаси кенгаши ўқитувчиларнинг намунали дам олишларини уюштирди. Уларга вилоятдаги ҳамда бошқа жойлардаги энг яхши санаторийлар, дам олиш уйлари, саёҳатчилар базаларига йўлланмалар таклиф қилинди. Аммо кўпчилик вилоят ҳудудида дам олишни афзал кўрди. Вилоят касаба уюшмаси кенгаши вазиятни ҳисобга олиб, кўпчиликка Чортоқдаги санаторийларга, «Пахтачи» дам олиш уйига, «Кўксарой» саёҳатчилар базасига йўлланмалар берди. Йўлланмаларда илгаригидек мажбурий муддат кўрсатилмаган. Истаган одам 12 кун ёки бир неча кунлик ҳам йўлланма олиши мумкин.

Ёзги таътил мавсумида вилоят касаба уюшмаси кўмагида мингдан ортиқ ўқитувчи ўз соғлиқларини тиклаб, мазмунли дам оладилар.

Японияда, дўстлар ҳузурида

(Боши 3-бетда).

элчиси» этиб тайинлашга рухсат этгайсиз. Фукусима префектураси губернатори Сато Эйсако», — деб имзо чекилган.

Деярли барча учрашувларда Япония байроғи ёнида Ўзбекистон Республикаси давлат байроғининг ҳилпираб туриши қалбимизни фахр ҳислари билан тўлдирди.

— Суҳбатимиз бошида Ўзбекистонлик талаба ёшлар ҳам Япония сафарида бўлдилар, деган эдингиз.

— Ҳа, Тошкент Давлат Шарқшунослик институтининг япон филологияси факультетида таълим олаётган 9 нафар талаба ассоциациямиз йўли билан Фукусима префектурасига юборилган эди. Улар аёллар коллежида, Токио университетида япон тилини ўрганиш бўйича билим ва маҳоратларини оширдилар. Япон халқининг урф-одатлари, маданияти билан яқиндан танишдилар. Ёшларимиз Япониянинг диққатга сазовор жойларини бориб кўрдилар. Фукусима ва Токио университети талабалари ва «Такеучи Хитоми» рақс гуруҳи билан бўлган учрашув ҳамда суҳбатлар уларнинг қалбида узоқ сақланиб қолса керак.

— Тонготар мамлакат бўйлаб сафарингиз давомида ёшлар учун, умуман халқимиз учун ибрат бўладиган, яққол кўзга ташланадиган анъаналар ва ҳаётий лавҳаларни кузатгандирсиз!

— Рост, ибрат олса арзийдиган жиҳатлар талайгина. Аввало, кўзга ташланадигани шуки, Ватанни севиш туйғуси, одамларнинг бир-бирига самимий муносабати ёшларнинг одоби, катталарга нисбатан иззат-ҳурмати меҳмонларга бўлган алоҳида эътибордир. Қадимий урф-одатларга амал қилиниши, халқ анъаналарининг эъзозланиши алоҳида таҳсинга сазовор. Меъморчилик ёдгорликлари, санъат асарлари кўз қорачиғидек сақланади.

Японияга саёҳат қилган ҳар бир зиёратчи Фукусима шаҳри атрофидаги энг баланд жойга ўрнатилган меъморий ёдгорликдан таъсирланмай иложи йўқ. Оппоқ тошдан ишланган бу ёдгорликнинг баландлиги 58 метр бўлиб, гўдакни авайлаб кўтариб турган она — маъбуда тасвирланган. Она тимсолида Ватанни — Японияни, бола тимсолида эса япон халқини ҳайкалтарош зўр маҳорат билан ифода этишга эришган.

Шаҳарнинг қиёфаси, кўчалар, бинолар озодалиги, тартиби, чиройи билан кўзни қувонтиради. Яна бир нарсани айтишим лозим: у ҳам бўлса, мозорларнинг озодалиги, саришталигидир. Марҳумларнинг мангу маконларига ғоятда муқаддас жойлар сифатида қаралар экан.

Хуллас, ҳайъатимизнинг Японияга сафари давомида бу мамлакат ҳаёти билан қисман танишиш имкониятига эга бўлдик. Камтарин, сертавозе, меҳнатсевар япон халқига бўлган ҳурматимиз янада ортди.

— Самимий суҳбатингиз учун ташаккур.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ва «Туркистон» газетаси жамоаси «Чўлпон» нашриётининг директори Нурали Қобул (Холбўтаев)га отаси

Холбўта Қобулович ҚОБУЛОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Туркистон» газетаси жамоаси Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриётининг директори Бобохон Шариповга отаси

Муҳаммад Шариф Муҳаммад АМИН ўғлининг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (масъул котиб), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ ва "ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма Г — 336. 62462 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 20.00 да.